

Historische Kring Maarssen

Voor erkend schareelulees

Slagerij
Dorresteyn
sinds 1882

Nassastraat 4
Tel. 0346 - 561219
Maarssen

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUDELIJK
+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP
+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron
Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

 René
mannenmode

Kaatsbaan 32 - Maarssen-Dorp
Tel. 0346-555380

bodyfashion

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 © 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

- 2. Colofon
- 3. Van de redactie
- 3. Kringnieuws
- 4. Oproep van het bestuur
- 5. In memoriam Netty Bertens
- 6. Convocatie
- 7. Jaarverslag van De Historische Kring Maarssen over 2010
- 9. Vechtkanters - deel 1
- 14. De bestuurlijke elite in de 18e en 19e eeuw
- 23. De Kaatsbaan - deel 13
- 25. Vechtbootje
- 27. Meerwijk - deel 1
- 32. Uit de oude schoenendoos
- 34. Inhoudsopgave Periodiek van de Historische Kring Maarssen - 37e jaargang 2010

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: Benno Visschedijk, wnd. voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Aukje Wolters-Dekkers, penningmeester
Tineke Barneveld
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Bas Groenendijk
Bert de Ruiter
Ronald van Tongeren
Arie de Zwart

Lid van verdienste: C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003), drs. W. Smits (10-02-1994)

Erelid: Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
N. van Tricht (10-02-1994)
B. Visschedijk (26-02-2009)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)

Redactie: Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599, e-mail: bjruiter@ziggo.nl
(verkoop losse nummers) ISSN: 1384-0967

Ria Tijhuis, Bloemstede 434, 3608 VB Maarssen,
Tel.: 0346.575222, e-mail: riatijhuis@hotmail.com

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 13 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Aukje Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346.579940, e-mail: aukjewolters@hetnet.nl
Eventuele storting op ons gironummer 2907376 t.n.v. penningmeester Historische Kring Maarssen.

Werkgroep archief/bibliotheek: Nel van Haaften en Ria Tijhuis, e-mail: riatijhuis@hotmail.com

Werkgroep archeologie: Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346.562425

Website H.K.M.: www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.: bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk: Kaldenbach Grafische Producties - Maarssen, www.kaldenbach.nu

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 maart 2011

Kringnieuws

Afscheid van penningmeester Aukje Wolters

Het penningmeesterschap van de Historische Kring Maarssen is een veelomvattende klus. Het gaat niet alleen om de afhandeling van de financiën van een vereniging met ruim duizend leden. Het meeste werk zit in de ledenadministratie, het in- en uitschrijven van leden en het innen van de contributie. Een vervelend aspect daarvan is het achter de vorden zitten van wanbetalers, die pas na enkele aanmaningen betalen.

Een penningmeester die dit werk jaar na jaar tot volle tevredenheid doet is goud waard! De kascommissie constateert steeds dat de zaken er goed bijstaan en de ledenvergadering accordeert de financiële jaarverslagen met een verdiend applaus. Daarom neemt de Kring met gemengde gevoelens afscheid van Aukje Wolters, die tien jaar lang penningmeester was. Toen ze aankondigde dat ze aan het eind van het bestuursjaar wilde aftreden sloeg de schrik ons om het hart. Waar vinden we een opvolger voor zo'n bekwame bestuurder? Iemand die de financiën op orde heeft, die de overgang van gulden naar euro heeft geregeld, die de digitalisering op de rails heeft en die een partner heeft die op de achtergrond meewerkt?

We begonnen met een oproep in het periodiek, wetend dat zoiets zelden iets oplevert. Mensen rechtstreeks aanspreken blijkt vaak beter, maar we wisten niemand om aan te spreken. Het was dan ook zeer verheugend dat de oproep wél iets opleverde: vanaf februari 2011 gaat Ronald van Tongeren het penningmeesterschap doen. Hij loopt al een poosje mee en dat heeft ertoe geleid dat we vol vertrouwen aan hem de sleutel van de geldkist geven. Dat was, na de aankondiging van Aukje, het positieve nieuws.

De Historische Kring Maarssen is Aukje Wolters (en Johan) veel dank verschuldigd voor haar jarenlange inzet als deskundige en betrouwbare bestuurder. Ze gaat niet echt op haar lauweren rusten, elders in Maarssen blijft ze als vrijwilliger actief. We wensen haar het beste toe.

Immetje de Jong neemt afscheid van de redactie van het periodiek

Immetje de Jong heeft aangekondigd afscheid te willen nemen van de redactie van het periodiek. Wel zal zij nog de nieuwe redactieleden inwerken. Gelukkig zijn er opvolgers beschikbaar, daar komen we nog op terug.

De Historische Kring Maarssen dankt Immetje de Jong voor het vele en belangrijke werk dat ze voor de Kring heeft gedaan.

Afscheid van Benno Visschedijk

Vanaf 1994 is Benno van heel grote betekenis geweest voor de Historische Kring Maarssen. Eerst als secretaris en vanaf februari 2001 als voorzitter, waarvan de laatste twee jaar waarnemend. Door de verhuizing van Benno en Tine komt daar nu definitief een einde aan. De Historische Kring en het Museum Maarssen laten hen node vertrekken. De Kring zonder Benno lijkt een onmogelijk gegeven. We zullen zijn vriendschap, betrokkenheid, kennis en kunde bijzonder missen. Maar de keuze van Benno en Tine wordt natuurlijk gerespecteerd. We wensen hen in hun nieuwe woonomgeving een heel goede toekomst.

Zaterdag 21 mei 2011: Excursie naar Haarlem

De jaarlijkse excursie van de Historische Kring Maarssen gaat in 2011 naar Haarlem.

Deze historische stad heeft opmerkelijk veel bezienswaardigheden en geldt als zesde monumentenstad van Nederland. Van de 1149 rijksen zo'n 80 gemeentelijke monumenten zullen wij er ongetwijfeld een groot aantal kunnen zien tijdens de geplande stadswandeling.

Verder zullen wij de Grote of Sint Bavokerk bezichtigen en een rondvaart maken over het Spaarne.

Wij vertrekken om 09.00 uur van het Harmonieplein en maken na aankomst een koffiestop.

De lunch is op eigen gelegenheid. De precieze indeling van de dag is nog niet exact bekend, maar zoals u van ons gewend bent, zullen wij een aantrekkelijk programma opstellen.

U kunt zich opgeven tijdens de jaarvergadering op 3 maart 2011 en daarna bij onze penningmeester Ronald van Tongeren, bij voorkeur per e-mail via het adres rtongere@ziggo.nl of telefonisch 's avonds tussen 19.00 en 20.00 uur op telefoonnummer 0346-56 66 96. Gelijktijdig moet het verschuldigde bedrag worden overgemaakt op gironummer 2907376 ten name van de penningmeester Historische Kring te Maarssen.

Omdat de kosten gezien het uitgebreide programma inclusief een rondvaart wat hoger uitvallen dan was verwacht, is de deelnameprijs per persoon iets verhoogd. Deze bedraagt € 28,00 voor leden en

€ 33,00 voor niet-leden van de Historische Kring Maarssen. Uw deelname is pas definitief als wij het geld ontvangen hebben. Entrees en koffie zijn bij het deelnamebedrag inbegrepen.

Schenkeningen

Van de heer M. Verkuil uit Breukelen ontvingen wij een aantal publicaties over Maarssen, waaronder ansichtkaartenboekjes van Dick Dekker, het boekje Toen en nu (1987), gids Hervormde Kerk (1986), beschrijving van de parochiekerk (1986) en 25 ansichtkaarten van Maarssen uit de 60-er en 70-er jaren.

Met dank aan de schenker. U weet het: wij houden ons aanbevolen voor zaken die direct of indirect met de geschiedenis van Maarssen te maken hebben. Twijfelt u of iets de moeite waard is, vraag het dan aan één van de bestuursleden.

Bericht

In verband met plaatsgebrek wordt het voor dit periodiek aangekondigde artikel over de Juliana-ULO (mavo) verplaatst naar de mei-editie.

Rectificatie

In het periodiek van november 2010 staat op pagina 102 in de linker kolom het woord emiraat. Dat moet zijn emeritaat.

OPROEP van het bestuur

Vanwege andere bezigheden/activiteiten van de huidige secretaris ten behoeve van de vereniging, is het bestuur van de Historische Kring Maarssen op zoek naar een vervanger. Omdat zij het bestuur niet verlaat, is een ruime inwerkperiode gegarandeerd.

Als secretaris helpt u mee met de voorbereiding en uitvoering van het beleid van de vereniging en bent u verantwoordelijk voor de volgende taken:

Verslaggeving van de bestuursvergadering, éénmaal per maand op dinsdagavond;

Het verzorgen van de berichtgeving richting de pers voor lezingen en andere activiteiten;

Het verzorgen van de inkomende en uitgaande post;

Het samenstellen van de jaarstukken, zoals het jaarverslag en het verslag van de algemene ledenvergadering.

Kennis van de plaatselijke geschiedenis is niet noodzakelijk, maar wij zoeken wel iemand met belangstelling daarvoor.

Inlichtingen zijn verkrijgbaar bij Ria Tijhuis, zie colofon, maar een berichtje aan een van de andere bestuursleden is ook voldoende om contact op te nemen.

Uiteraard stellen wij ook een berichtje van u op prijs als u ons attent maakt op een geschikte kandidaat.

In memoriam Netty Bertens

Op zondag 9 januari 2011 is Netty Bertens-van de Wouw op 61-jarige leeftijd overleden. Dit is een groot verlies voor de Historische Kring Maarssen, want Netty was meer dan vijf jaar de spil van de redactie van ons periodiek.

Zij was niet iemand die op de voorgrond wilde treden. Haar werk op de achtergrond was echter niet minder belangrijk: contacten met diverse schrijvers van artikelen, kritisch doorlezen en aanpassen van de aangeleverde stukken, het altijd weer ingewikkelde overleg met de drukker, vooral als er een deadline moet worden gehaald. Het verwerken van afbeeldingen, kritisch kijken naar de lay-out, het vergt vele vaardigheden. Daarbij gaf ze blijk van een groot taalgevoel.

Netty heeft als redacteur voortreffelijk werk geleverd. Een innemend karakter zorgde ervoor dat ze met heel diverse mensen goed kon opschieten, zonder dat ze over zich heen liet lopen. Toen ziekte haar het werken bemoeilijkte vroegen we of ze wel wilde doorgaan met het redactiewerk. Een groot verantwoordelijkheidsbesef maakte dat ze tot op het laatst niet wilde ophouden.

Toen we bijna zes jaar geleden Netty vroegen of ze tot de redactie wilde toetreden, stemde ze tot onze vreugde toe. Velen hadden haar leren waarderen door haar werk in sociaal-cultureel centrum 't Zand in Maarssen. Nu we van haar afscheid hebben moeten nemen, doen we dat in de wetenschap dat ze in brede kring geliefd was en gewaardeerd werd. Bij de afscheidsbijeenkomst en bij de begrafenis op het kerkhof van Maarssen gaven honderden mensen blijk van hun medeleven.

Wij wensen haar man Frank, haar zonen Jeroen, Pieter en Tom en de verdere familie veel sterkte bij dit grote verlies.

Namens het bestuur en de leden van de Historische Kring Maarssen,
Benno Visschedijk

Convocatie

Donderdag 3 maart 2011 houdt de Historische Kring Maarssen haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur nodigt alle leden uit om deze vergadering bij te wonen. De bijeenkomst wordt gehouden in Zorgcentrum Merenhoef, Merenhoef 1 te Maarssen. Aanvang 20.00 uur.

Op de avond van de ledenvergadering zijn het financieel jaarverslag met de begroting en de notulen van de ledenvergadering van 25 februari 2010 aan de zaal verkrijgbaar. Het jaarverslag over 2010 treft u elders in dit periodiek aan. Vanaf twee weken voor de vergadering kunnen de stukken afgehaald worden bij de heer Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6 (tel. 563599) en de heer Henk Blaauw, Bloemstede 193 (tel. 562425). Wilt u wel even bellen van tevoren?

Agenda

1. Opening
2. Ingekomen stukken en mededelingen
3. Notulen van de jaarvergadering van 25 februari 2010
4. Jaarverslag over het jaar 2010 van de secretaris
5. Financieel verslag over 2010 en de begroting voor 2011
6. Verslag van de kascommissie
7. Vaststelling van de contributie over 2011
8. Verkiezing kascommissie
9. Verslag uit de commissies
10. Bestuursverkiezing, zie hieronder
11. Rondvraag
12. Sluiting

De heer Benno Visschedijk is op 26 februari 2009 na een termijn van vier jaar statutair afgetreden en was niet herkiesbaar. Hij heeft sindsdien het voorzitterschap waargenomen tot er een opvolger zou zijn gevonden. De heer Bas Groenendijk, die tijdens de vorige jaarvergadering als bestuurslid is geïntroduceerd, is bereid gevonden de heer Visschedijk op te volgen. Het bestuur stelt voor hem in de functie van voorzitter te benoemen.

Mevrouw Aukje Wolters-Dekkers heeft te kennen gegeven het penningmeesterschap te willen opge-

ven. De heer Ronald van Tongeren is het afgelopen jaar ingewerkt en zal deze bestuursfunctie op zich nemen. Statutair treden af de bestuursleden Hans van Bommel en Henk Blaauw na een termijn van drie jaar. Beide heren hebben zich bereid verklaard een herbenoeming te aanvaarden. Namen van tegenkandidaten kunnen tot de aanvang van de vergadering bij het bestuur worden bekend gemaakt.

Na de vergadering volgt een pauze. Daarna, om ongeveer 21.00 uur, zal een lezing worden verzorgd door de nieuwe voorzitter, de heer Bas Groenendijk over de Daalsedijk. Deze dijk maakte tot 1812 deel uit van de hoofdweg van Utrecht naar Amsterdam en omgekeerd. Allerlei bijzonderheden over het gedeelte van deze weg van Utrecht tot Maarssen komen bij deze lezing aan de orde.

Niet-leden zijn welkom bij deze lezing, zij betalen twee euro entree. Zij mogen ook aanwezig zijn bij de jaarvergadering, maar hebben dan geen stemrecht.

Het bestuur hoopt velen te mogen begroeten op deze avond in Zorgcentrum Merenhoef.

Namens het bestuur,

Ria Tijhuis, secretaris

JAARVERSLAG VAN DE HISTORISCHE KRING MAARSSSEN OVER 2010

Het verslagjaar gaf een kleine daling van het ledental te zien. Het jaar 2010 werd afgesloten met 993 leden (Ultimo 2009 bedroeg dit aantal 1060).

Lezingen

Op de ledenavonden vonden de volgende lezingen plaats in De Open Hof (op de donderdagavond), Woonzorgcentrum Merenhoef (eenmaal op dinsdagavond) en de Kamer van Zuylen (eenmaal op donderdagavond). Gemiddeld worden de ledenavonden bezocht door zo'n 80 belangstellenden.

Donderdag 14 januari 2010

Traditiegetrouw verzorgde Cees Bloemendaal de eerste lezing van het nieuwe jaar.

Vorig jaar behandelde hij allerlei Maarssense bedrijven en winkels. Aan de hand van oude foto's, kwitanties, facturen e.d. werden wij deze keer meegenomen op een tocht langs de inmiddels verdwenen middenstand van dorp Maarssen. Deze lezing is op dinsdag 26-01-2010 herhaald in Woonzorgcentrum Merenhoef.

Donderdag 25 februari 2010: de jaarlijkse algemene ledenvergadering en lezing

Vóór de pauze werd het huishoudelijk gedeelte afgehandeld. Zie hiervoor het verslag van deze vergadering.

Na de pauze werd een lezing verzorgd door onze eigen bestuursleden Benno Visschedijk en Hans van Bommel over topografische kaarten van de Vechtstreek.

Donderdag 22 april 2010

In samenwerking met het 4-5 mei comité werd door Hans van Bommel, Bert de Ruiter, Benno Visschedijk en Anneke de Zwart een lezing verzorgd in verband met de herdenking van 65 jaar bevrijding. Een

heel goede lezing met bijzondere afbeeldingen en teksten.

Donderdag 14 oktober 2010

Deze avond hadden wij de heer H. van der Linden te gast. Hij sprak over de Eerste Wereldoorlog en over de Belgische vluchtelingen die op diverse plaatsen in ons land, zoals Harderwijk, een onderkomen vonden. Ook sprak hij over de gevolgen van deze oorlog voor de vrouwen in Groot-Brittannië. Er was al een vrouwenoverschot en door de loopgravenoorlog keerden veel militairen niet terug en werd dit aantal nog veel groter.

Donderdag 25 november 2010

Op verzoek van het bestuur kwam de heer Herre Wynia, archeoloog bij de gemeente Utrecht, een vervolg geven op zijn lezing van vorig jaar november over de Romeinse opgravingen in Leidse Rijn. De bevoegen spreker zorgde mede door zijn grote vakkennis weer voor een boeiende avond.

Donderdag 9 december 2010

Op deze avond herhaalde Cees Bloemendaal in de Kamer van Zuylen, het voormalige koetshuis van het Slot, zijn eerste lezing uit de tachtiger jaren van de vorige eeuw over het dorp Oud-Zuilen.

Jaarlijkse excursie voor leden

Zaterdag 22 mei 2010

Op deze vierde zaterdag van mei vond de jaarlijkse excursie voor de leden plaats. De belangstelling was wat minder dan andere jaren. Het heeft enige

moeite gekost om de 50 plaatsen in de touringcar bezet te krijgen. Uiteindelijk hebben er 42 leden deelgenomen. Reden voor het bestuur om zich te beraden op de wenselijkheid van deze activiteit en op de vraag of er nog wel behoefte aan is.

Ons doel was de stad van de Nassau's, Breda. In de ochtend werd gestart met een koffiestop in hotel Apollo, het voormalige postkantoor. Daarna werd onder leiding van gidsen van de VVV een stadswandeling gemaakt. Na de lunch brachten wij een bezoek aan de Koninklijke Militaire Academie.

Tegen vieren was het programma afgerond en keerden wij weer huiswaarts.

Overige activiteiten

Zaterdag 5 juni 2010: Jaarmarkt

Ook dit jaar was de Kring met een kraam aanwezig op de jaarmarkt om zich te presenteren aan het publiek. We mochten veel leden ontmoeten en een aantal bezoekers gaf zich op als lid.

Zaterdag 11 september 2010: Open Monumentendag

Het thema van deze dag was 'De smaak van de 19^e eeuw'. Bij Goudestein was een informatiemarkt ingericht, waar de Kring ook een kraam heeft bezet.

Zaterdag 18 september 2010: Lezing

Hans van Bommel, Bert de Ruiters en Benno Vischedijk hebben op uitnodiging van de Stichting Alzheimer Nederland in Woonzorgcentrum Maria Dommer een lezing verzorgd aan de hand van historische afbeeldingen van Maarssen.

Zaterdag 18 september 2010: Lezing

De Kring was aanwezig bij de opening van het Boerderijmuseum aan de Heuvellaan in Oud-Maarsseveen.

Zaterdag 25 september 2010: Tienhoven Toont

Op uitnodiging van het organiserend comité gaf de Kring acte de présence met een kraam bij dit jaarlijks door het dorp Tienhoven georganiseerde evenement.

Zaterdag 16 oktober 2010: Tentoonstelling in Slot Zuylen

De Kring was één van de informatieverstrekkers voor de tentoonstelling "Overstroming van de

Vecht in 1928" die in Slot Zuylen is gehouden. Bij de opening op 16 oktober 2010 was het bestuur vertegenwoordigd.

Utrechtse canons

De Kring heeft hierbij geholpen. (www.utrechtse-canons.nl)

Klompepad

De Kring heeft meegewerkt aan het uitzetten van Het Klompepad in Oud-Zuilen.

Maarssen Onvergetelijk

Vanwege het opgaan van de gemeente Maarssen in de gemeente Stichtse Vecht is in de week vanaf maandag 20 december 2010 de manifestatie "Maarssen Onvergetelijk" georganiseerd, om op informele wijze afscheid te nemen van Maarssen als zelfstandige gemeente. De Kring heeft haar medewerking verleend door het samenstellen van een fototableau van de burgemeesters vanaf 1856 en een algemene fototentoonstelling plus het vertonen van een powerpointpresentatie en het geven van rondleidingen in Goudestein.

Algemeen

De Historische Kring Maarssen is betrokken bij diverse activiteiten, zoals het assisteren bij de inrichting van de expositie 'Streep door het landschap' over het Amsterdam-Rijnkanaal en 'Sporen van Joden in de Mediene' van het Museum Maarssen. Het samenwerkingsverband met het Museum Maarssen is gecontinueerd. Het halfjaarlijks overleg is vanwege de vele en frequente contacten tussen de leden van beide besturen afgeschaft. Een bestuurslid van onze Kring maakt deel uit van het bestuur van het museum.

Met zusterverenigingen in de omgeving hebben wij doorgaans ruillidmaatschappen. Verder zijn er veel informele contacten.

Binnen de Kring zijn de volgende werkgroepen actief:

- De werkgroep Periodiek. Er zijn dit jaar weer vier periodieken uitgegeven. De redactie heeft, met dank aan de schrijvers van de diverse artikelen, 120 pagina's geproduceerd.
- De werkgroep Archief en Bibliotheek heeft

zich in dit verslagjaar bezig gehouden met het verder sorteren van de in het archief aanwezige documentatie en het digitaliseren van de aanwezige afbeeldingen. Tevens heeft Bert de Ruiter zich verdienstelijk gemaakt door het scannen van honderden dia's voor het digitale archief.

- De werkgroep Informatiepanelen. Er zijn geen nieuwe panelen geplaatst. De al aanwezige panelen zijn geïnspecteerd en gereinigd.
- De werkgroep Archeologie. Bij Huize Doornburgh zijn opgravingen verricht, waarvan in een van de periodieken van 2011 verslag zal worden gedaan door Hans van Bommel.
- De werkgroep Internet onderhoudt de site www.historischekringmaarsssen.nl en zorgt dat

deze actueel blijft. Eén van de leden, Bert de Ruiter, heeft voor de lezingen op onze ledenavonden de powerpointpresentaties samengesteld.

Voor het behoud van het cultureel erfgoed in Maarssen zal het bestuur zich blijven inzetten, zowel door het bevorderen van de belangstelling ervoor en de kennis ervan, als door het feitelijk in stand houden van de Maarssense monumenten en de leefomgeving waarin ze staan. De steun van een groot aantal leden - wij zijn de grootste culturele vereniging van Maarssen - is daarbij een grote stimulans.

Namens het bestuur van de Historische Kring Maarssen, Ria Tijhuis, secretaris

De Vechtkanters: (bijna) 75 jaar wandelsport in Maarssen

door: Jaap Dirks

Op 17 april 2011 is het precies 75 jaar geleden dat de Maarssense wandelsportvereniging 'De Vechtkanters' werd opgericht. In hun

bekende bordeauxrodegrijze wandelkleding liepen de leden, als groep en individueel, tienduizenden kilometers in Nederland en ver daarbuiten. De club verwierf een uitstekende naam in de Nederlandse wandelsport en was een visitekaartje voor Maarssen.

Inmiddels is de club per 1 januari 2010 opgeheven en dus werd de driekwart eeuw net niet vol gemaakt. Het leek het bestuur van de Historische Kring Maarssen een

leuk idee om in een aantal afleveringen verslag te doen van deze bijzondere club, waar zoveel Maarssenaren lid van waren en/of goede herinneringen aan bewaren. Oud-lid Jaap Dirks wilde dit wel op zich nemen en hij ondervond hierbij veel steun van zijn nu bijna 90-jarige vader Piet Dirks, die het volledige Vechtkanters archief (op schrift en foto's) nog steeds bewaart. Van zijn verhalen en dit archief hebben we bij het samenstellen van dit overzicht dankbaar gebruik gemaakt. Originele teksten uit notulen en jaarverslagen worden daarbij tussen 'aangegeven.

Deel 1:

DE VECHTKANTERS

1936 - 1946

Het allereerste begin

In Maarssen bestond de toenmalige sportvereniging 'Lycurgus'. In de jaren dertig van de vorige eeuw werd wandelen razend populair. Men zag het als een gezonde vrijetijdsbesteding en de mogelijkheid om van de schone lucht en natuur te genieten. Op 9 september 1933 was er voor het eerst een Maarssense wandelgroep aanwezig bij de wandeltocht van wsv. Excelsior-Utrecht. Dit gebeurde nog onder de naam Lycurgus. Dit debuut beviel zo goed dat men regelmatig aan verschillende tochten deelnam. Ook niet-leden van Lycurgus werden later in dit groepsverband opgenomen, waardoor er op den duur een scheve verhouding ontstond ten opzichte van de oorspronkelijke vereniging. Om aan deze wantoestand een einde te maken werd besloten een aparte wandelsportvereniging op te richten onder eigen naam en bestuur. Tijdens de rust van een 30 km. UPS wandeltocht vanuit Utrecht op 12 april 1936 werd in Hotel Poll te de Bilt door een aantal leden afgesproken om op vrijdag 17 april bijeen te komen

1941, eerste lustrum

voor de oprichtingsvergadering van een eigen vereniging. Spontaan gaven zich al 15 leden op.

De oprichtingsvergadering

Het is vrijdag 17 april 1936. In lunchroom Broere in de Breedstraat hebben zich 14 dames en heren verzameld voor de oprichtingsvergadering van een echte Maarssense wandelsportvereniging.

Zoals in die jaren gebruikelijk wordt er een punctueel verslag gemaakt in een notitieschrift en daarin kunnen we nu nog precies teruglezen wat er werd besproken. Voorlopig voorzitter G. Gentenaar heet

iedereen welkom. Het doel van deze nieuwe vereniging wordt 'om de wandelsport in Maarssen te doen groeien en bloeien en de wandelaar (-sters) te laten genieten van de schoone natuur'.

Verder sprak hij 'dat deze vereniging een neutrale is en er geen kwestie's van politiek of geloof bij kwamen'. Als allereerste agenda punt wordt er een bestuur gekozen. G. Gentenaar wordt met algemene stemmen tot voorzitter benoemd, W. Miltenburg wordt secretaris en voor de taak van penningmeester wordt de heer J. van

5 april 1941, Utrecht

14 april 1941, Dordrecht

Putten voorgedragen. De voorzitter spreekt enkele woorden over deze moeilijke taak, want de penningmeester moet de contributie bij de leden thuis ophalen! Het bestuur dankt iedereen voor het gestelde vertrouwen en dan kiest men mensen voor

de zo belangrijke taken van vaandeldrager en wandelleider. Vaandeldrager wordt de heer J. van Vulpen en wandelleider de heer W. Miltenburg. Daarna worden er wat voorstellen voor een verenigingsnaam gedaan, waaronder de naam 'Vechtlooper'. De leden krijgen in de vorm van een prijsvraag een week de tijd om namen aan te dragen. Hoofdprijs.....'de winnaar de eerstvolgende marsch gratis te laten medelopen'. Daarna wordt de contributie vastgesteld op '10 cent per week dat voor niemand eenig bezwaar kan zijn'. Als kleding wordt voorgesteld 'een flanelen grijze rok of pantalon, een rood

geruite blouse en een grijze kwartiermuts met roode kwast. Deze kleding zal door de damesleden zelf gemaakt worden en het bestuur gaat de kosten onderzoeken'. Het bestuur zal een reglement maken en aan de leden voorleggen. In de rondvraag ver-

De Ook werd deelgenomen aan de Tackhelgtocht
2.5 ten gelezenheid van de geboorte van Pimms Beasien
O. tenzigt deze winter ook een geslaagd Toer
werd gehouden
Daar we geen al te volle kas hadden werd
er een grote verloting gehouden ter staking
van de kas welke uitstekend is geloopt we
hebben tenslotte nog wel meer als honderd
loten te kort, voor dit saldo is door het
bestuur aangeschaft een trommel en trommel
toeren en twee baronnen verder verenigings
drankend. Ook is er een prachtig reglement
gemaakt welke met de jaarvergadering definitief
in werking treedt.
Zo is dus dit afgelopen jaar weer niet stil
gegaan en is er heel wat geloopt ook is nog
van kleding versandt en een nieuwe medaille
kas aangeschaft tenzigt er ook nog een
festschiet is gehouden welke goed geslaagd
ge is. Men ziet dus dat we in het komende
verenigingsjaar weer vooruit zijn gegaan
Och is onze vereniging nog niet sterk
genoeg en moeten er noodig nog eenige leden
toegeworven als we allemaal nog eens ons best

doen en een nieuw lid meebrengen dan
men wij ons derde verenigings goed in
dus Vechtlooperen zorgt voor nieuwe
onderlinge vriendschap en samenwerk
opdat wij krijgen een groot sterke in
die wat verenigings leven en wandelen
betreft in Maarsse niet de overste
Gewin - account
99

zoekt de heer Van Vulpen te onderzoeken of daarin kan worden opgenomen 'dat als de sportvereniging Lycurgus geliquideerd wordt wij de prijzen die wij voor het hen met wandelen behaald hebben aan onze vereniging te doen komen, daar wij eerst een onderafdeeling van Lycurgus zijn geweest'. De heer Heus stelt voor 'om in een later stadium, als de vereniging gegroeid zal zijn, huur te gaan betalen voor deze vergaderruimte'. De wandelleider benadrukt 'de goede orde te bewaren tijdens het wandelen in de bebouwde kom', de penningmeester hoopt 'op tijdige betaling 'en de voorzitter benadrukt nog eens 'dat hij hoopt dat de vereniging de goede onderlinge sfeer en vriendschapsband zal weten te behouden en te vergroten welke er nu heerst'. Zo zal er in Maarssen een bloeiende wandelsportvereniging zijn. Met de wens veel deelnemers te mogen zien op de eerstvolgende mars wordt de geanimeerde oprichtingsvergadering afgesloten en wordt de heer Broere bedankt voor de gastvrijheid.

De eerste tocht

Zondag 19 april 1936 werd voor het eerst onder de naam de Vechtkanters gelopen, nog in de oude Ly-

curgus kleding. Wie uiteindelijk de naam de Vechtkanters heeft bedacht vinden we nergens terug. De eerste mars was een 30 kilometer lange wandeling van DOT Utrecht met start vanaf het Wilhelminapark paviljoen. Tien heren en vijf dames verzamelden zich in de Breedstraat om gezamenlijk naar Utrecht te fietsen. Er was omkleedgelegenheid bij de startplaats en om half elf startte men voor een wandeling via Rhijnauwen, Houten en Jutphaas, met rust in Hotel Vlaming. Via Ouderijn, park Oog in Al, langs het Merwedekanaal naar de Helling en via de singels ging de route weer terug. Om drie uur was men binnen om zich te verkleeden en de voeten een 'zoo welbekend Tranossan voetbad' te geven en daarna wachtte men vol spanning tot de voorzitter van DOT de uitslag bekend maakte. De Vechtkanters wonnen een fraaie beker als grootste vereniging en een medaille voor de 4e plaats, waarna men weer vrolijk op Maarssen aan fietste.

De jaren 1936- 1940

Zo'n wandeltocht was exemplarisch voor die tijd. Meestal was men op de zondag de hele dag bezig en men zag er niet tegenop om ook nog eens een flinke

afstand te fietsen naar de startplaats vice versa. Veel tochten waren in Utrecht, maar ook Hilversum en Bussum deed men rustig op de fiets.

Voor tochten wat verder weg werd de trein genomen en incidenteel werd er een bus van de firma Meijers gehuurd. Die vervoerskosten werden door de leden apart betaald. De wandeltochten werden nog wandelmarsen genoemd en het wandelen had iets van een militaire parade. Met een vaandel voorop, een trommelslager erbij, een wandelleider ernaast, de groep keurig in het gelid, in de pas lopend en volop zingend. Zo liep men wekelijks tussen de 20 en 35 kilometer en als er ergens een tweedaagse was het dubbele. Als men op zaterdag liep vertrok men vaak pas om 15.00 uur, daar velen eerst nog werk hadden. Rond de klok van 22.00 uur was men dan binnen. Bij de 'Vechtmarsch' op 30 mei 1936 vanuit startplaats hotel de Harmonie in Maarssen was voor het eerste het nieuwe uniform te zien. Dit wandeltenue werd vervolmaakt met wollen grijze sokken en stevige, leren wandelschoenen. Ook ging dameslid Rita Bosch emblemen maken, die overigens pas na 5 jaar op de uniformen kwamen. Dameslid C. van Putten maakte het vaandel en zij werd ook als eerste dameslid in het bestuur gekozen. Natuurlijk moest er ook geoefend worden en daarom liep men niet zelden op de maandagavond trainingstochten, die later voor nieuwe leden verplicht werden gesteld.

In het jaarverslag van 1936 wordt trots vermeld dat de groep 1 wisselbeker, 3 bekens, 1 krans, 6 eretaken en 6 extra prijzen heeft behaald. Deze prijzen werden uitgereikt op basis van punten die deskundige juryleden hadden gegeven voor het wandelen, de zang en uitstraling. Ook was er een beker voor de grootste wandelende groep.

In 1937 organiseerde de club voor het eerst haar eigen 'Plassentocht' met een schitterende route door het Loosdrechtse Plassengebied. Een aantal van 167 wandelaars deed eraan mee.

In de jaren daarna groeide de vereniging naar rond de 30 leden, werd men in wandelland steeds bekender, sloot men zich aan bij de Sticht Gooische Wandelsportbond (SGWB) en daarmee ook bij de Nederlandse wandelfederatie (NWF) en behaalde de groep steeds vaker ere- en eerste prijzen. De medaillekast werd voller en voller. Er werden regelmatig ledenvergaderingen gehouden, waarbij

het er steeds 'geanimeerd' aan toe ging, maar in de loop der jaren verschenen er nieuwe leden, nieuwe bestuursleden en stopten anderen ermee. Naast de reeds genoemde leden zijn bekende namen uit die jaren bijvoorbeeld: De Vor, De Moor, Dirks, Ter Wee, Kroes, Stooker, Hille, Boumeester, Thiers, De Vaal, Van Vredendaal en Miltenburg. Om de onderlinge sfeer goed te houden en te verbeteren organiseerde men ook clubavonden met zang, toneel, sketches, dans, of men ging eens kegelen. Voorzitter Gentenaar maakte een eerste clublied. Bij de collega wandelsportverenigingen uit die jaren trefte we in de verslagen roemrijke namen aan, zoals Rapide/ Utrecht, Steeds Voorwaarts/Bussum, WIK/ Utrecht, Op Stap/Vreeland, UPS/Utrecht, Excelsior/ Utrecht en Wilhelmina/Amersfoort. Voorzichtig aan kwamen er ook steeds meer jeugdleden en ging er zelfs een jeugdgroep mee op pad.

Oorlogsjaren

Ook het jaar 1940 startte op dezelfde wijze en de Vechtkanters gingen welgemoed op pad. Inmiddels was de geruite blouse vervangen door de bekende bordeauxrode slipover met korte mouw, grijze blouse, pantalon of rok bleven. Het uitbreken van de Tweede wereldoorlog in de meidagen van dat jaar wierp een schaduw over heel Nederland, maar na enkele spannende weken hernam het gewone leven haar loop en ging ook het wandelen weer verder op de oude, vertrouwde voet.

Voor het eerst werd in dit jaar de Avondvierdaagse georganiseerd, van woensdag 17 t/m zaterdag 20 juli. Vier avonden liepen de wandelaars vanuit startplaats Utrecht totaal 75 kilometer (15,15,20,25). Met een geborduurd clubembleem op de borst!

Na afloop voor iedereen een ijsje bij Venezia!

De Vechtkanters zullen deze deelname volhouden tot het einde van hun bestaan en zijn daarmee recordhouder in Nederland. Dat geldt ook voor lid Piet Dirks, die het fenomenale aantal van 66x A4D zal lopen in zijn wandelleven!! Op 23 augustus werd de Nederlandse Wandelsport Bond (NWB) de opvolger van de Nederlandse Wandel Federatie. In 1941 vierde men het eerste lustrum met de eigen 'Plassentocht'. Liefst 1100 deelnemers uit het hele land kwamen langs. Ook was er een gezellige receptie, waarbij velen bestuur en leden feliciteerden met het volmaken van de eerste 5 jaren. Steeds vaker

echter werden de wandelmarsen een soort Nederlandse propaganda tegen de Duitse bezetter. Door middel van kleding en liedjes liet men de vaderlandsliefde blijken en dit was een doorn in het oog van de Duitsers. Op 21 april 1942 werd het wandelen in groepsverband dan ook definitief verboden en kon er alleen nog individueel worden gelopen. Niet veel later bleken ook andere maatregelen van de Duitsers hun invloed te hebben op het ledenbestand. In 1942 werd Joodse medeburgers het wandelen verboden en Joods lid Esther IJzerman dook onder. Niet veel later moesten mannen gaan werken in Duitse fabrieken en dit lot trof de herenleden Van Ginkel en Waldeveen (2e wandelleider) in 1943. Incidenteel wandelde men in de laatste oorlogsjaren individueel een zogenaamde wimpeltocht (nog wel door heel het land!) en men probeerde de vereniging op de been te houden met andere gezellige activiteiten en sporten, zoals handbal en voetbal. Dat dit steeds lastiger werd in 1944 en 1945 met de invasie, de hongerwinter en de spannende eerste maanden van 1945 laat zich raden. Men had alle tijd en energie nodig om zelf het hoofd boven water te houden. Groot waren dan ook de vreugde en opluchting toen de bezetter capituleerde en vertrok

en de bevrijders de verschillende dorpen en steden, ook Maarssen, binnentrokken.

Op 12 mei 1945 liep men al weer in vol ornaat mee bij de 'Bevrijdingstocht' in Maarssen, vooraan de lange rij wandelaars en onder het motto 'leve de lol!!'. Bij de groep van 26 Vechtkanters is ook Esther IJzerman, die de oorlog overleefde. In de notulen verscheen voor het eerst de bekende afkorting VeKa (VK). De club had de nare oorlogstijd doorstaan. Bestuur en leden stonden na de bevrijding letterlijk te trappelen om weer hun hobby op te pakken. De contributie was gestegen naar 0,25 cent per week, er was een batig saldo, nieuwe bestuursleden traden aan en inmiddels was er ook een nieuwe wandelleider in de persoon van de heer Dirks, die de heer De Vor opvolgde. Secretaris in het bestuur werd ook Piet Dirks, lid vanaf 1939. Samen met zijn zus Martha kwam hij vanuit het naburige Zuilen om de wandelsport bij de Vechtkanters in Maarssen te beoefenen. De club groeide dus ook buiten haar gemeentegrenzen, een trend die in de decennia daarna zal worden doorgezet. Zo begon men aan de naoorlogse periode, een periode van wederopbouw.

Wordt vervolgd

De bestuurlijke elite in de 18de en 19de eeuw

Landschap Erfgoed Utrecht heeft in opdracht van de Provincie Utrecht een lijst opgesteld van onderwerpen waarnaar nog niet of nauwelijks historisch onderzoek is gedaan. Bij de samenstelling van deze lijst zijn de erfgoedinstellingen in de provincie (waaronder historische verenigingen) betrokken geweest. De leemtelijst is uitgegeven in boekvorm: M. Heurneman, *Waard om te weten. Leemtelijst geschiedschrijving provincie Utrecht* (Utrecht 2007). Met de leemtelijst in de hand is het mogelijk om meer lijn te aan te brengen in het lokaal en regionaal historisch onderzoek.

De bestuurlijke elite in de 18de en 19de eeuw is de eerste lacune die wordt aangepakt. Eerst zullen op lokaal niveau onderzoeken worden gedaan naar een aantal politieke sleuteljaren: 1747, 1786/1787 (reeds gepubliceerd in ons periodiek van 2008), 1795, 1813 en 1848. Deze onderzoeken worden in verschillende plaatsen uitgevoerd: onder andere in Soest, Oudewater, Maarssen, Doorn, Zeist en Wijk bij Duurstede. De resultaten van de plaatselijke onderzoeken zullen vervolgens met elkaar vergeleken, zodat een provinciebreed beeld ontstaat. Hieronder treft u een beschrijving aan van Maarssen in 1795.

Kansen voor revolutionair en katholiek Bestuurlijke omwenteling in Maarssen 1795-1798

Inleiding

18 januari 1795. Een dag die voor Maarssen voor altijd is vereeuwigd in het schilderij van Van der Lelie. Hier zie je de revolutie aan het werk.¹ Het schilderij toont ons hoe de aanvoerder van de Bataafse revolutie, generaal Daendels, Cornelis Kraijenhoff in Maarssen de weg wijst naar Amsterdam om de revolutie te voltooien. De Franse revolutie had de patriotten in de Republiek moed gegeven en zij hoopten op een omwenteling met Franse steun. De patriotten, deels regenten en deels burgers uit de middenklasse, hadden in de jaren tachtig hun verlangen naar verandering van bestuur steeds krachtiger kenbaar gemaakt. Zij wilden vooral dat de burgers het meer voor het zeggen kregen. Na een hardhandig ingrijpen door het Pruisisch leger in 1787 waren de patriotten óf gevlucht óf bleven in de Republiek actief onder de dekmantel van leesgezelschappen.

Nu was het dan zover: het Franse leger marcheerde met hulp van een legertje patriotten Nederland binnen. De extreme vrieskou had het de Fransen in hun opmars door de Republiek makkelijker gemaakt, omdat de rivieren waren bevroren en zij daardoor met groot gemak de natuurlijke grens van het water konden oversteken. Diezelfde dag nog vluchtte stadhouder Willem V naar Engeland. Nu zou het

echte werk van vrijheid, gelijkheid en broederschap beginnen. De Republiek werd de Bataafse Republiek.

Gesteund door het Franse gezag was het voor de patriotten niet moeilijk om de zittende bestuurders in de steden en op het platteland naar huis te sturen en de macht over te nemen. De machtsvername ging per stad of gewest, omdat de steden en gewesten in de Republiek een grote mate van zelfstandigheid hadden. Die gewestelijke zelfstandigheid zou plaats maken voor de eenheidsstaat Nederland. De Bataafse revolutie zou veel veranderingen brengen. Een gekozen volksvertegenwoordiging, scheiding van kerk en staat, invoering van een algemeen belastingstelsel en dezelfde rechtspraak voor iedereen. “Gelijkheid” was het toverwoord van de Bataafse Republiek en werd met grote ernst gepropageerd en gepraktiseerd²

Hoe verging het Maarssen na die 18e januari? Was er daar ook sprake van een machtswisseling en wie had het daarna voor het zeggen? We volgen de politieke ontwikkelingen de eerste drie jaar na de revolutie, een tijd van heftige politiek waarin de inwoners van Maarssen “burgers” werden en mee mochten stemmen voor een volksvertegenwoordiging en een nieuwe grondwet.

Revolutie in de provincie

Op 16 januari, twee dagen voor Daendels vanuit Maarssen naar Amsterdam trok, had de stad Utrecht zich overgegeven. De eerste paar dagen bleven hier de zittende regenten nog gewoon op hun post maar na een kleine week begon onder leiding van verschillende stedelijke revolutionaire comités de afzetting van de oude machtshebbers. Vier andere steden volgden Utrecht en daarna was het de beurt aan de Staten van Utrecht. De Staten waren het voorbeeld van de oude standenvertegenwoordiging. Bij een revolutie waarin gelijkheid hoog in het vaandel stond, kon van standen natuurlijk geen sprake meer zijn. De adel als stand werd dan ook meteen afgeschaft. Voorlopig zou de provinciale regering bestaan uit "provisionele Representanten" uit vier steden. In Maarssen werd men hiervan, net als elders in de provincie, op de hoogte gebracht doordat de Staten in alle kerken een uitgebreide verantwoording van de gebeurtenissen lieten voorlezen.³

Nu moest op het platteland de revolutie nog gerealiseerd worden. In een aantal dorpen was wat druk van buitenaf nodig, maar in sommige dorpen werd er door de bewoners zelf een plaatselijk comité opgericht om de oude dorpselite af te zetten.⁴

Revolutie in Maarssen

Maarssen behoorde tot de dorpen waar de bewoners zelf het initiatief namen en een plaatselijk Comité Revolutionair de omwenteling ten uitvoer bracht.⁵ Op 16 februari was er 's ochtends "een commissie uit Maarssen bestaande uit de burgers Joseph Janssen, G.J. Ewald en Hendrik Meijster na vergunde permissie ter vergadering (Statenvergadering) binnengekomen, (de commissie) heeft verzocht geïnformeerd te mogen worden hoe te handelen met hun tegenwoordige regeeringe als geheel strijdig zijnde met de vrijheid en gelijkheid, te meer daar andere dorpen hunne regering reeds veranderd hadden. Is na deliberatie aan

de voorzeggende commissie geantwoord dat niemand hen in dit heilzaam oogmerk mag hinderen". Maarssen was met dit verzoek om een machtswisseling te mogen uitvoeren overigens een grote uitzondering. In de notulen van de vergadering van de Representanten wordt een dergelijk verzoek door geen enkel ander dorp vermeld.⁶

Een dag later ging men daadwerkelijk tot de revolutie over: de leden van het Comité Revolutionair, Pieter en Dirk Maureau, Johannes Dusseldorp, Pieter Horn, Hendrik Meijster werden de zittende gerechten, het bestuur van schout en schepenen, inclusief de secretarissen en bodes naar huis gestuurd

Wij verklaaren mynen onveranderlyken
afkeer van het Aardhouderlyke bestuur,
af het Federalisme, de Aristocratie en de
Regering loochend.

Hellem Maarsse den 9ten April 1798
het Nieuw Jaar der Batavische Republiek.

J. van der Zog,
 C. van Dijk,
 Th. Heymans,
 Ch. B. B.
 H. van der Zog

*Vol. msk. H. 10
Hauptstadt * Nieder Linden
Johann Meunier
Pietro Sogus*

Hendrik & Dyk
 Johanning Jansz
 G. H. van der Horst
 Jacob Stam
 (att. meek ^{Helder})
 Cornelis + Advocaat
 Jacobus Rijnns
 Hendr. Meyer
 Willem van Rottum
 Aaront Luyk
 Cornelis van der Horst
 G. H. Doorman

als “stille ambtloze burgers”. De burgers zouden voortaan hun eigen vertegenwoordigers kiezen; het huidige bestuur van schout en schepenen werd als onwettig gezien, omdat het slechts door één persoon benoemd was en dat was strijdig met de Vrijheid.⁷ Het was gedaan met het oude dorpsbestuur van het gerecht Maarssen, elk jaar benoemd door de ambachtsheer en -vrouwe Van Lockhorst. Het was ook gedaan met het dorpsbestuur van het gerecht Maarsseveen, elk jaar benoemd door de ambachtsheer Huijdecoper. De secretaris van Maarssen, Jasper van der Helm, zoon van de in de jaren '80 actieve patriot Marten van der Helm, werd ook een ambteloos burger. Hij kreeg overigens nog twee jaar lang een salaris doorbetaald, zoals dat door de provisionele Representanten was besloten. Zelfs zijn pennen, papier en “notulenboek” werden vergoed.⁸

Die dag nog werd een “provisioneel” dorpsbestuur van Maarssen gekozen. Van deze provisionele

bestuursleden was niemand ooit eerder schout of schepenen geweest. Gerrit Jan Ewald werd tot schout gekozen. Hij was het die samen met Hendrik Meijster twee dagen eerder naar Utrecht was gegaan om advies over de revolutie te vragen. Meijster werd, evenals Jan Oudshoorn, Cornelis Houtman, Gerardus Broekman en Hermanus Nieuwenhuijzen, schepenen. De namen schout en schepenen bleven dus voorlopig nog in gebruik.

Vier dagen later stond er alweer een afvaardiging bij de Representanten: “Eene commissie uit de burgerij van Maarssen en Maarsseveen, ter vergadering gekomen, heeft kennis gegeven van de verandering van de regering aldaar. Met dit mooie bericht was Maarssen er vroeg bij! Alleen Soest, Mijdrecht en Thamen waren er eerder in geslaagd om in Utrecht de democratische omwenteling te komen melden. Er werd door de afgevaardigden uit de dorpen maar meteen geïnformeerd of zij in het provinciaal bestuur zitting konden nemen.”⁹

De nieuwe bestuurders van Maarssen

Hoe anders waren nu eigenlijk de nieuwe bestuurders? Zij waren in ieder geval allemaal aanhangers van de revolutie. Gerrit Jan Ewald, Dirk Maureau, Jan Oudshoorn en Hendrik Meijster waren mannen van het eerste uur van de Maarssense omwenteling. Ook degenen die in de drie jaar daarna in het dorpsbestuur zitten zijn de revolutie trouw. Zij tekenen in 1798 de verklaring waarin ze hun afkeer van het stadhouderlijk bestuur uiten en waarin ze zich tegen het federalisme (voor de eenheidsstaat) en tegen de aristocratie (tegen de politiek geprivilegeerden) uitspreken.¹⁰ De overige bestuurders die tekenden waren de katholieke kerkmeester Cornelis van Dijk, de scheepstimmerman Gijsbertus van Hulst, poldermeester Gerard van der Zoo, kleermaker Theo Heijmans en Pieter Lagas.¹¹ Van de schout en schepenen die in de tien jaar vóór 1795 afwisselend de oude bestuurlijke elite hadden gevormd, tekent niemand de verklaring van trouw aan de revolutie. Bijna alle bestuurders verdwijnen voorlopig uit het actief politieke leven van Maarssen.

Alleen Jasper van der Helm, de afgezette secretaris van Maarssen, blijft politiek actief en wordt schout van Maarsseveen.¹² Zijn vader die vanwege zijn patriottische acties in de jaren '80 uit zijn ambt als schout was ontzet en verbannen, komt ook weer terug op het politieke toneel, al is het maar voor heel even. Hij meldt vanuit Amsterdam in een brief van 25 maart aan de Representanten van Utrecht dat hem de post in Nigtevecht is aangeboden en dat hij deze heeft aanvaard.¹³ Daarmee heeft hij eerherstel gekregen. Lang heeft hij er niet van kunnen genieten, want vier maanden later overleed hij.¹⁴

De nieuwe bestuurselite was politiek wel, maar sociaal gezien niet anders dan de oude elite. De schepenen behoorden nog steeds tot de gegoede middenklasse van ondernemers, kleine kooplieden en ambachtsbazen.¹⁵ Jan Oudshoorn was bijvoorbeeld timmerman, Hermanus Nieuwenhuijzen metselaar en Dirk Maureau schilder. Gijsbertus van Hulst was scheepstimmerman en Theodorus Heijmans kleermaker. Anderen waren actief in andere functies zoals poldermeester (Gerard van der Zoo) of kerkmeester (Cornelis van Dijk).¹⁶ Om schout of secretaris van het dorp te worden blijkt bij uitstek het notarisambt geschikt te zijn geweest. Vóór 1795

werden beide functies jarenlang door respectievelijk de notarissen Van der Helm en Voorsteegh vervuld. Na de revolutie werd de aankomend notaris Theodorus van der Vliet secretaris en na paar jaar werd hij schout. Van '95 tot '98 is Gerrit Jan Ewald schout. Zijn beroep is niet bekend, wellicht komt hij uit Amsterdam en is hij de Gerrit Jan Ewald van wie in de Hollandse Mercurius van 1780 vermeld stond dat hij "buiten Amsterdam", in Nieuwendam trouwde.¹⁷ Maatschappelijk gezien was hij niet onbelangrijk aangezien hij in verschillende lijsten met "de heer" wordt aangeduid.¹⁸

Andere bestuurders, ander geloof

De nieuwe bestuurselite verschildte in één zaak zeker van de oude, namelijk de kerkelijke gezindheid. Tweederde van de bestuurders in de periode '95-'98 is katholiek, onder wie schout Gerrit Jan Ewald.¹⁹ En hiermee wordt een nieuwe toon gezet. De vrijheid van godsdienst drong door in Maarssen

afb. 70. N. van der Meer, 'De vrijheidsboom te Zaanland; ingewijd den XIV Julij AADCCXCV', 1795.

en dit betekende het einde van het monopolie op de bestuursambten door de gereformeerde burgers. Vanaf de opstand in de zestiende eeuw was de gereformeerde kerk meer dan 200 jaar lang de enige officieel erkende religie. Andere godsdiensten waren niet verboden, maar er was slechts een godsdienst, de gereformeerde, die in het openbaar telde en dat was vanaf nu voorbij. In het bijna 1400 inwoners tellende Maarssen was de katholieke gemeenschap bijna net zo groot als de gereformeerde.²⁰ Daarnaast was er een joodse gemeenschap van ongeveer 70 personen.

In de katholieke kerk was de Maarssense pastoor Berendtzen niet de minste. Behalve pastoor was hij ook aarts priester van Utrecht, wat inhield dat hij toezicht hield op de pastoors van de andere staties (standplaats van een geestelijke in de provincie). Net als veel katholieken was Berendtzen in de ja-

ren '80 patriot geweest, zelfs een overtuigd patriot. Het was niet zo verwonderlijk dat veel katholieken patriot waren. De revolutie bood hen door de roep om vrijheid en gelijkheid tenslotte emancipatiemogelijkheden. Berendtzen zette in zijn activistische jaren pastoors ertoe aan om hun parochies aan te moedigen om lid te worden van de (patriottische) burgermilities. Hij moedigde hen ook aan om lid te worden van de Oeconomische tak van de Hollandse Maatschappij der Wetenschappen, een genootschap dat economisch herstel van de Republiek "in verval" voorstond.²¹ Katholieken waren traditioneel vaak pro-Frans, al had het optreden tijdens de opmars door België en in de Zuidelijke Nederlanden bij sommigen de populariteit verminderd. Berendtzen keerde zich zelfs af van de revolutie en waarschuwde zelfs de andere pastoors tegen de revolutie.²²

Na de afkondiging van vrijheid en gelijkheid van godsdienst waren de kansen op een bestuursbaan in het dorp voor de katholieke inwoners volop aanwezig. En die kansen werden dan ook gegrepen. In Maarssen waren in de jaren na 1795 van de veertien personen die tot 1798 tot de nieuwe bestuurlijke dorpselite behoorden er zeven katholiek. Het dorpsbestuur in '96 was zelfs op één na helemaal katholiek. Degene die in ieder geval goed van de nieuwe situatie profiteerde was de 26-jarige katholieke secretaris Theodorus van der Vliet. Hij weet zich al snel te onderscheiden. Binnen een half jaar wordt hij secretaris van het bestuur en zal dan voor dertig jaar niet meer weg te denken zijn uit de bestuurlijke dorpselite.

De invoering van de democratie in Maarssen

De Franschen over de rivier de Waal in den Jaare 1794.

Het nieuwe Maarssense dorpsbestuur werd in '95 meteen actief. Als één van de weinige besturen zorgde het voor een eigen, plaatselijk reglement voor de verkiezingen die in het voorjaar op het platteland gehouden zouden worden. De meeste Utrechtse dorpen moesten het doen met gewestelijke bepalingen.²³

Hoe gaf het nieuwe bestuur vorm aan de mooie woorden van vrijheid en gelijkheid? Via allerlei van hogerhand naar de dorpsbesturen gestuurde missi-

ven werd uitgelegd hoe de inwoners mee mochten stemmen over afgevaardigden naar de provincie en naar de Nationale Vergadering. De nieuwe democratie kreeg vorm door de invoering van een kiesstelsel, dat trapsgewijs was opgebouwd. De onderste trap in het systeem vormden de stemgerechtigden in de gemeenten. Op een heel serieuze manier werd in een schrijven uitgelegd hoe het stemmen van afgevaardigden naar de vergadering van kiesgerechtigden moest toegaan. Democratie in de dop!

Uit telkens 500 inwoners werden de stemgerechtigden van Maarssen, mannen boven de 20, die in hun eigen onderhoud konden voorzien, bijengeroepen voor een grondvergadering in het Gerechtshuis. Daar moesten ze naast elkaar gaan zitten op "daartoe gestelde zitplaatsen". Vervolgens telden drie "stemopnemers" de aanwezigen en lieten hen een nummer trekken. Het stemmen gebeurde tijdens

een samenkomst van alle stemmers, een procedure die in onder andere Engeland in de 18e-eeuw gebruikelijk was.²⁴ Die stemopnemers gingen daarna naar een afzonderlijke plek in het gebouw en daar werden de stemgerechtigden één voor één op nummer binnengeroepen. De stemgerechtigde moest in de hoek van een papier zijn nummer schrijven, het hoekje omvouwen en dan de naam opschrijven van degene die hij als afgevaardigde naar een kiezersvergadering wilde sturen. Degenen die niet konden schrijven mochten de naam noemen die dan door iemand anders werd opgeschreven.²⁵

Representant Van der Vliet

Eén van die beste en meest geschikte kandidaten voor het nieuwe, democratisch gekozen provinciebestuur in 1796 blijkt Theodorus van der Vliet te zijn. Tijdens de grondvergadering 158 in het gerechtshuis wanneer Ewald, Oudshoorn, Cornelis van Dijk, Pieter Lagas en Dirk Maureau het bestuur vormden, kiezen de stemgerechtigden Van der Vliet als één van de drie kiezers voor de "kiezervergadering". Ook in de volgende trap in het kiesstel-

sel krijgt Van der Vliet de meeste stemmen, zodat hij vanaf 17 oktober lid van het provinciebestuur is. Hij deelt die eer met een aantal andere Représentanten uit het Nederkwartier, het district waar Maarssen onder valt, zoals Franciscus van Vliet uit Montfoort en de bierbrouwer Bijleveld uit Vleuten, evenals Van der Vliet katholiek.²⁶

De radicale geluiden van 1798

Wanneer er op 22 januari 1798 in Den Haag een coup wordt gepleegd en er een radicale wind door het land waait, komt er in Maarssen een ander soort missiven van provinciale zijde. De toon ervan is nog feller anti-oranje en nog meer gericht op gelijkheid. Een schrijven meldt dat alle oranjegezinde sociëteiten moeten worden gesloten voor zover ze onder het vorig bewind nog een oogluikend bestaan hebben gevonden. Een andere verordening betreft de eregestoelten in de kerk, de banken van vooraanstaande families. De ambachtsheer of -vrouw van een gerecht bezat vaak een dergelijke bank. Deze banken hadden dikwijls een luifel. Het provinciebestuur verordende nu dat "de kappen en luifels" moesten worden verwijderd. Hiermee kon men zich tenslotte onderscheiden. Tijdens een vergadering van het dorpsbestuur werd Jan de Jong, de kerkmeester van de gereformeerde kerk, meteen ontboden. Die antwoordde dat er "geen banken met gedistingeerde kappen als die van de vrouw van Maarssen (waren) en dat weliswaar andere banken met kappen overdekt waren maar dat dat was om beschermd te zijn tegen de tocht".²⁷

Het bleef echter niet alleen bij verordeningen. Het provinciebestuur wordt ontbonden, zodat Van der Vliet zijn activiteiten verder alleen in Maarssen voortzet. De dorpsbesturen worden eveneens ontbonden. Vanaf nu heet het dorpsbestuur municipaliteit en is er een president (de katholieke poldermeester Van der Zoo), een vice-president (de katholieke kerkmeester Cornelis van Dijk) en een secretaris (kleermaker Heijmans). Van der Vliet blijft de notulen schrijven en heet ook secretaris. Wie vanaf nu mee wil stemmen, moet een politieke verklaring afleggen. Alleen als je tegen de stadhouder bent, tegen het federalisme (voor de eenheidsstaat) en tegen de aristocratie (de politiek geprivil-

geerden) en daarvoor tekent, dan mag je stemmen. In Maarssen tekenen 83 mannen. De gelijkheid van godsdienst komt hier tot uiting, onder de stemmers katholieke (onder wie alle bestuurders uit de jaren '95-'98) en joodse inwoners, de laatsten met tien procent van de stemmers.²⁸

Feest vanwege de grondwet

En dan is er de lang verwachte, eerste grondwet van Nederland. Voorbij is de gewestelijke en lokale zelfstandigheid, de eenheidsstaat is geboren. Er wordt een nationaal feest aangekondigd voor 19 mei: In Maarssen zullen de klokken luiden en de nationale vlaggen van de toren in plaats van 't huis der gemeente uitgestoken worden. Bij het huis der gemeente komt op de plaats van de vrijheidsboom een "speer met een vlag". Besloten wordt dat Jan Outshoorn op de toren de speer mag maken, Cornelis Dekker mag hem schilderen. Op de plaats van de vrijheidsboom mogen timmerman Jacobus Dolmans en schilder Pieter Maureau de vlag in gereedheid brengen. Voor zaaij (de stof) van de vlaggen zorgt burger J. Jansen en Dolmans en Maureau zorgen voor de "arrangementen".²⁹

De gereformeerde schoolmeester Jan Lucas Mulder zal die dag de klok luiden. De katholieke kerkmeester Cornelis van Dijk en timmerman Jan Outshoorn gaan de vlag schikken. De kosten worden gedeeld: tweederde voor Maarssen en eenderde voor Maarsseveen.

Men gunt elkaar wat

Dat hadden ze mooi geregeld: de opdrachten voor de voorbereidingen van het feest gingen vooral naar degenen die ook het bestuur van de gemeente in handen hadden. Dit gebeurde overigens niet alleen bij het nationale feest. In de jaren daarvoor weet een aantal bestuurders een opdracht die uit de dorpsbelasting wordt betaald binnen te halen. Hermanus Nieuwenhuijzen haalt een zesjaarcontract binnen voor het onderhoud van het zandpad langs de Daalsedijk, Gerrit Broekman mag olie leveren, Hendrik van Eijk mag het smidswerk en Jan Outshoorn het timmerwerk doen. Sowieso wordt elke bestuursactiviteit betaald. Onkosten worden ook vergoed. Cornelis van Dijk krijgt behalve zijn reisgeld als afgevaardigde van de stemgerechtigden

ook geld voor “vertering en andere onkosten”.³⁰

Dat de bestuurlijke elite elkaar het werk en de verdienste ervan gunde was een gegeven dat we al uit het 18e-eeuwse Maarssen kennen, daar heeft zelfs een grondwet niets aan kunnen veranderen.³¹

Bestuurdersactiviteiten

Net als vóór de revolutie was het bestuur van Maarssen verantwoordelijk voor het “uitzetten van de dorpsbelasting” (het bepalen van de hoogte van de belasting) en het innen ervan. De inkomsten van die belasting lagen in de jaren na '95 rond de 1400 gulden en werden door ongeveer 300 inwoners opgebracht.³² Van dit geld betaalde het bestuur ook zichzelf. De schout kreeg 225 gulden per jaar, een schepen 31 gulden en de secretaris 150 gulden. Zij hadden verder als taak het onderhoud van wegen en water, de collectieve veiligheid (de nachtwacht en de brandweerspuit) en nog een aantal algemene voorzieningen (turfdragers, vroedvrouw) te regelen. Eerder zagen we al dat het provinciebestuur vanaf 1798 met steeds meer eisen kwam. Zo kwam er een vraag aan wie het godsdienstonderwijs in Maarssen was toevertrouwd. Uit het antwoord van de municipaliteit blijkt dat er een subtiële, maar duidelijke verschuiving is naar een meer katholieke benadering van de zaak. In de brief van het gemeentebestuur waarin men de organisatie van het onderwijs uiteenzet wordt als eerste het katholieke godsdienstonderwijs vermeld, waarbij pastoor Van Engelen en zijn kapelaan als leraren worden genoemd, daarna wordt pas het gereformeerde godsdienstonderwijs genoemd, dat door een catechiseermeester wordt gegeven. Vervolgens wordt eerst de katholieke schoolmeester Krijns en dan de gereformeerde schoolmeester Mulder vermeld.³³ Het geheel geeft trouwens nog wat opschudding omdat tijdens de vergadering “de burger Brandon Belmonte, gezant der Portugeesche Joodsche gemeente” binnenkomt. Hij protesteerde “omdat hem door het provinciaal bestuur geen school noch enig godsdienstig onderwijs was toevertrouwd”. Het bestuur heeft hiervoor begrip en zet onderaan de brief aan de provincie dat de ondertekening geweigerd is door Brandon Belmonte.³⁴

Zo vindt in deze jaren een verandering plaats in de dorpsamenleving, waarin leden van andere kerkelijke gezindten zich al dan niet door hun bestuurlijke invloed op die samenleving nadrukkelijk gaan manifesteren. Die verandering blijkt ook uit een brief die pastoor Van Engelen in november '99 krijgt. Hierin nodigt de dan 84 jarige oud-uitgever T. Crayenschot uit Amsterdam de pastoor, zijn lieve nichtje en baron Van Lockhorst uit om bij hem naar de kermis te komen in september het jaar erop.³⁵ Ze mogen allemaal blijven slapen. Vlak voor de kermis komt er weer een brief, waarin Crayenschot de pastoor, zijn lieve nichtje en de heer Van Lockhorst nog eens aanmoedigt te komen: “het zal goed zijn om de geest en het hart te vermaken en te verlustigen, en er is zoveel te zien, leeuwen, tijgers, apen, goudkleurige fazanten. Alles wel waardig om te bezichtigen”.³⁶

Het is de vraag of de gereformeerde dominee Den Hengst een uitnodiging voor de kermis zou hebben kunnen waarden. Of zou hij het, zoals zijn collega's uit de 17e eeuw als “paapse stoutigheden” hebben afgedaan?

Vier heftig politieke jaren, die hun uitwerking op het platteland niet misten, zoals we in Maarssen konden ervaren. Een nieuwe bestuurlijke elite nam zijn kans, vol enthousiasme over de revolutie van vrijheid en gelijkheid. Het bestuur werd na 200 jaar door gereformeerde inwoners te zijn ingevuld, nu gedeeld met of soms zelfs overheerst door katholieke inwoners, van wie één tot in het provinciebestuur doordrong. Wat hetzelfde bleef was de maatschappelijke achtergrond van de oude en nieuwe bestuurders en in één zaak was er ook niets nieuws onder de zon: zowel de oude als de nieuwe bestuurselite kende evengoed het “politieke” spel van het elkaar wat gunnen.

(Endnotes)

- ¹ Het programma OVT van de VPRO 1 aug. 2010 was gedeeltelijk gewijd aan het schilderij en de historische achtergrond van Maarssen. Van het programma is een cd verkrijgbaar
- ² N.C.F. van Sas. *De metamorfose van Nederland*, Amsterdam, 2004, p. 25
- ³ Vogelzang, Van staten naar Representanten naar provinciale Staten, in: *jaarboek oud-Utrecht* 2009, p. 126
- ⁴ R.E. de Bruin. Van soeverein gewest naar administratieve eenheid in: *Geschiedenis van de provincie Utrecht*, deel III p. 89
- ⁵ R.H.C. van Maanen. Inleiding op de geschiedenis van Maarssen in archiefmap Maarssen deel I, p. 3
- ⁶ HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 1056-1
- ⁷ Van Maanen geschiedenis Maarssen, archiefmap p. 4
- ⁸ Archief gerecht Maarssen, inv. nr. 118
- ⁹ HUA, Staten van Utrecht, inv. nr. 1056-1
- ¹⁰ RHC Vecht en Venen, Archief gerecht Maarssen inv. nr. 52
- ¹¹ RHC Vecht en Venen, Archief gerecht Maarssen inv. Nr. 53; Gemeentearchief Maarssen inv. nr. 4
- ¹² RHC Vecht en Venen, Archief gerecht Maasseveen inv. nr. 28
- ¹³ HUA inv. nr. 1056-3
- ¹⁴ R. Mulder, "Maarssen, wie was er aan de macht in 1787?" in: *Periodiek van de Historische Kring Maarssen*, 2008, nr 2, p. 70 Mulder meent dat Marten van der Helm ambtloos is overleden
- ¹⁵ R. Mulder, "Maarssen, wie was er aan de macht in 1747?" in: *Periodiek van de Historische Kring Maarssen*, jrg. 35 nr. 1 (2008), p. 39
- ¹⁶ Beroepen van bestuurders gevonden in RHC Vecht en Venen: DTB, Notarieel archief en in D. Dekker, *Toestanden en gebeurtenissen uit de geschiedenis van Maarssen* 1984, p. 81-82
- ¹⁷ *De Maandelijke Nederlandse Mercurius*, volume 48-51, p. 63
- ¹⁸ RHC Vecht en Venen, archief RK Kerk Maarssen inv. nr. 54, lijst van communicanten 1804
- ¹⁹ idem
- ²⁰ RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarssen. Copieboeken van uitgaande stukken inv. nr. 267
- ²¹ Mulder, Maarssen 1787, p. 66
- ²² De Bruin, van soeverein gewest, p. 87, 88
- ²³ idem, p. 89
- ²⁴ R.E. de Bruin. *Burgers op het kussen. Volkssoevereiniteit en bestuurssamenstelling in de stad Utrecht, 1795-1813*, Zutphen, 1986, p. 126
- ²⁵ RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarsseveen, inv. nr. 3, 1795
- ²⁶ Vogelzang, p. 136
- ²⁷ RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarssen, inv. nr. 4
- ²⁸ RHC Vecht en Venen, Archief Gerecht Maarssen, inv. nr. 53
- ²⁹ RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarssen inv. nr. 4
- ³⁰ RHC Vecht en Venen, Archief gerecht Maarssen inv. nr. 118
- ³¹ Mulder, Maarssen 1747 p. 39
- ³² RHC Vecht en Venen, Archief gerecht Maarssen, inv. nr. 118
- ³³ Krijns is waarschijnlijk een radicaal persoon geweest, want als na de radicale revolutie in januari een matiger bewind vanaf juni '98 in de Bataafse Republiek komt, krijgt hij in oktober zijn ontslag aangezegd door het Comité tot Publiek Onderwijs. Hij gedraagt zich niet naar hun "menschlievende maatstaven". RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarssen inv. nr. 227
- ³⁴ RHC Vecht en Venen, Gemeentearchief Maarssen inv. nr. 4
- ³⁵ Het blijft overigens een raadsel wie hij met baron Lockhorst bedoelt. Het geslacht Van Lockhorst was al uitgestorven. Misschien vergist hij zich met de neef en erfgenaam van Agneta Geertruida Van Lockhorst, de vrijgezel Diderik van Tuijll van Serooskerken.
- ³⁶ RHC Vecht en Venen, Archief RK parochie Maarssen, archief van de pastoor, ingekomen stukken

Karin Strengers-Olde Kalter

De Kaatsbaan deel 13

Na twaalf delen over de Kaatsbaan zijn we nu aangekomen bij het laatste huis van de Maarssense kant: nummer 37.

Dit laatste huis cq winkel is echter het eerste huis dat door Hermanus Hageman, de Meester Metseelaar, gebouwd wordt. Het duurt vier jaar voor de hele Maarssense kant, van nummer 37 t/m nummer 17, gebouwd is.

Op 29 mei 1870 wordt nummer 37 opgeleverd. Zoals eerder is besproken zijn er geen kopers te vinden voor het hoekpand. Dit is de reden dat het huis op voornoemde datum verhuurd wordt aan Pieter Schermer, een man zonder beroep. Bijna tien jaar woont hij samen met zijn echtgenote Margaretha E. Poggeman in het huis. Eind 1879 overlijdt hij. Vanaf januari 1880 staat Margaretha vermeld als de nieuwe huurster. Na ruim een jaar vertrekt ze en op 4 mei 1882 woont er wederom een weduwe, Agathe M.C. Rochussen, geboren Koch, in het pand. Zij blijft drie jaar en wordt op 29 mei 1885 opgevolgd door commissionair Carolus Ketelaar. Carolus blijft vier jaar. Na hem neemt de laatste huurder, de Rijksontvanger Hendrik C. Berger, zijn intrek in het pand. Nadat deze het huis vier jaar heeft gehuurd lukt het Hermanus Hageman

het huis aan deze Hendrik te verkopen. Bijna 25 jaar na de bouw is er, eindelijk, een koper!

Op 26 september 1894 wordt het woonhuis een winkelwoonhuis. Dan begint namelijk de manufacturier Allegondius Mathot een zaak in het pand, samen met zijn zuster, die de afdeling dameshoeden voor haar rekening neemt.

Aan de overzijde van de Kaatsbaan heeft Hendrikus Vendrik een brood- en banketbakkerszaak. Henk heeft deze zaak net overgenomen van zijn moeder, de weduwe van Cornelis Vendrik. Bij de bespreking van de Maarsseveensekant van de Kaatsbaan kom ik hier op terug. Er springt een vonk over tussen de bakker en de hoedenverkoopster aan de overzijde en het komt tot een huwelijk tussen deze twee.

Ruim dertien jaar verkoopt de firma Mathot zijn manufacturen, om op 15 januari 1908 te worden opgevolgd door de aannemer/stoffenhandelaar Adrianus de Heul. Deze Adrianus woont en werkt zeventien jaar in het pand, samen met zijn vrouw Anna Catharina Vermeulen. Op 11 maart 1925 verhuist hij naar Maarsseveen. In een telefoongids van 1925 kom ik de houthandelaar Johannes G. Beutener tegen. Hij verhuist op 17 november 1930 naar de Emmaweg 14. Vanaf deze tijd komt het pand in handen van de familie Versteeg. Op 2 januari 1931 wordt Cornelis Versteeg als handelaar in elektra door de gemeente Maarssen ingeschreven als bewoner van nummer 37. Op 2 januari 2011 bewoont de familie Versteeg, de nakomelingen van Cornelis, het huis dus al 80 jaar.

Er is natuurlijk wel het een en ander veranderd. Op bijgaande foto, die dateert van voor 1957, zijn de veranderingen goed zichtbaar. Uit het archief van de gemeente Maarssen is op te maken dat in maart 1957 de raamkozijnen voor 800 gulden zijn vernieuwd. Daarom is het duidelijk dat de foto van vóór deze tijd is.

Uiterst rechts, onder de reclame van Philips Radio, bevindt zich nu een heel breed etalageraam. De deur onder 'radio' is komen te vervallen. Uiterst links, nog juist zichtbaar, hebben de poortdeur en de daarachter gelegen tuin plaats moeten maken voor de vergroting van de winkelruimte. Ook aan de ge-

toonde advertenties zien we dat in de loop der jaren veranderingen zijn opgetreden.

Vroeger hadden de gebroeders Versteeg een taxibedrijf en verhuurden ze een luxe auto. Tevens kon men hier terecht voor olie, benzine en autobanden. Dit alles heeft plaatsgemaakt voor een winkel in zeer exclusieve verlichting.

Even terug naar de bewoners: als Cornelis op 11 december 1958 overlijdt, zet zijn vrouw, de weduwe Versteeg-Veenstra, de zaak voort. In 1960 wordt de winkel voor 8000 gulden gemoderniseerd en aan de laatste eisen van de moderne tijd aangepast. Doch-

ter Nel, die inmiddels al in de zaak helpt, trouwt met Jacobus Huussen en samen zetten ze de zaak in 1961 voort. Met Nel in de winkel en Jaap als monteur loopt de zaak zeer goed. Maar ook zij worden ouder en ze dragen de zaak over aan hun dochter, die nu samen met haar partner het bedrijf voortzet. Ook zij brengen weer vernieuwingen in stijl en artikelen aan. Tot op de dag van vandaag kan men hier uitstekend terecht voor verlichting en aanverwante artikelen.

Cees Bloemendaal

Vechtbootje weer in gebruik?

Op 24 november 2010 konden de inwoners van Maarssen, Breukelen en Loenen hun stem uitbrengen voor de gemeenteraad van de nieuwe gemeente Stichtse Vecht. Zoals gebruikelijk bij verkiezingen maakten de twaalf deelnemende partijen veel reclame en werden de programma's van hen, al dan niet samengevat, praktisch huis aan huis in Maarssen, Breukelen en Loenen bezorgd. Uiteraard een goede zaak, want zo kon de kiezer eens goed bezien en bedenken aan welke partij hij of zij een stem wilde geven. Naast de bekende landelijke politieke partijen deden er ook meerdere plaatselijke partijen, zoals Maarssen 2000, Streekbelangen, Het Vechtse Verbond, Breukelen Beweegt en Maarssen Natuurlijk aan deze verkiezingen mee. Door het grote aantal deelnemende partijen, met programma's die dikwijls erg op elkaar leken, was het helemaal nog niet zo gemakkelijk om een keuze te maken. Misschien is dat dan ook wel een van de redenen waarom de opkomst nogal tegenviel. Uiteindelijk werd de V.V.D. veruit de grootste partij en deden het C.D.A. en de lokale partijen het erg goed. Inmiddels, begin januari 2011, is er politiek gezien al weer veel gebeurd. Zo heeft de gemeente Stichtse Vecht met wat strubbelingen een waarnemend burgemeester en na snelle onderhandelingen van de winnaars een collegeprogramma en een college van vijf en een halve (qua werktijd) wethouder. De moeizame kwestie van de huisvesting van het gemeentelijk apparaat, waarover eerder in dit blad al eens door mij werd geschreven, is nog niet afgerond. De oplossing die nu gevonden is, overal blijft wat in de oude gemeentehuizen, lijkt voor de toekomst niet erg bestendig en is zeker niet kostenbesparend. Een andere en nieuwe vraag voor de inwoners van de gemeente Stichtse Vecht is natuurlijk wat er van alle mooie verkiezingsbeloften waargemaakt zal kunnen worden. Zo stond er in de prachtige folder van de partij Streekbelangen, waarvan nu zelfs een wethouder in het college van B&W is opgenomen, onder het kopje "Openbaar vervoer" te lezen: **"Hoewel de gemeente weinig invloed heeft op de dienstregeling van de busmaatschappijen is het door de samenvoeging van Breukelen, Loenen en**

Maarssen belangrijker dan ooit om als gemeente aan te dringen op realisatie en verbetering van het openbaar vervoer tussen de kernen. Wij streven naar een veerdienst annex watertaxi tussen Maarssen, Breukelen, Nieuwersluis, Loenen, Vreeland en Nigtevecht." Dat is, hoewel je aan de realiteitszin van zo'n voorstel moet twijfelen, voor liefhebbers van de plaatselijke historie toch iets geweldigs om te lezen! Maar zou dit briljante idee ook de collegeonderhandelingen overleefd hebben? Wel iets om naar uit te zien. Om de kosten, die de eventuele herinvoering van het Vechtbootje met zich mee gaan brengen, wat te reduceren is het plezierig voor het nieuwe gemeentebestuur te weten dat bij dit artikeltje voor hen reeds geheel gratis een complete dienstregeling, alsmede een tarieflijst voor de veerdienst is opgenomen. Eerder werden deze, slechts 80 jaar geleden, door N.V. Reederij van der Schuyt, als advertentie geplaatst in "HET NIEUWS" een blad voor stad (Utrecht) en land van vrijdag 19 juni 1931.

Monumentenbeleid in Stichtse Vecht

Ten tijde van de verkiezingscampagne lieten de meeste lokale partijen weten aan lijstverbinding te doen en tevens in de nabije toekomst naar veel samenwerking en zelfs fusies te streven. Na de verkiezingen lijkt dat toch wel iets anders uit te gaan pakken. Zo werd uitsluitend de partij Streekbelangen in het coalitiecollege van de partijen V.V.D., C.D.A. en D66 opgenomen en is Het Vechtse Verbond, net als ChristenUnie-SGP, slechts een ondersteunende partij van de coalitie geworden. Wat opvalt is dat de lokale partij Maarssen 2000, met vier raadszetels, in dit hele verhaal niet meer voorkomt. Het valt te hopen dat op het gebied van monumentenbeleid, waarover zowat alle lokale partijen vorig jaar mooie woorden hebben gesproken en in hun programma's allerlei goede voornemens publiceerden, de aangekondigde eensgezindheid wél intact zal blijven. De 690 rijksmonumenten en de vele tientallen gemeentelijke monumenten in de oorspronkelijke gemeenten Maarssen, Breukelen en Loenen hebben goede zorg echt hard nodig. Stichtse Vecht

PASSAGIERS-STOOMBOOTDIENST — LANGS DE VECHT —

MET HET STOOMSACHT „OLGA" PLAATS BIEDEND AAN 140 PERSONEN

INGAANDE ZONDAG 21 JUNI 1931

* uur	X uur	V.	Utrecht	A.	17. uur	19. uur
10. 11.15	—	—	Zuilen	△	15.45	—
11.45	14.45	—	Maarssen	—	15.15	18.15
12.15	15.15	—	Breukelen	—	14.45	17.45
12.30	15.45	—	Nieuwersluis	—	14.50	17.15
12.45	16.	▽	Loenen	—	14.15	17.
13.	16.15	A.	Vreeland	V.	14.	16.45
					*	X

* Maandag t.m. Zaterdag.

X Alleen op Zondag.

Maandag t.m. Vrijdag: Vertrek en Aankomst „Verkeershuis" Rijnkade.

Zaterdag: Vertrek „Verkeershuis" Rijnkade en Aank. Merwedekanaal b.d. Sluis.

Zondag: Vertrek en Aankomst Merwedekanaal b. d. Sluis.

Utrecht Tarief. Kinderen t.m. 3 jaar vrij, daarboven t.m. 11 jaar halven prijs.

20.		30.		Zuilen		A. Enkele Reis.		N.V. Reederij v. d.	
30.		50.		10.		B. Retour.		SCHUYT. Direct. W. B.	
50.		75.		30.		Maarssen		K. VERSTER. Agenti-	
70.		100.		50.		20.		schap voor Utrecht:	
85.		125.		65.		25.		Reederij „Estafette”	
100.		150.		80.		Breukelen		Rijnkade (Lichter)	
				20.		25.		Nieuwersluis	
				40.		50.		15.	
				55.		75.		25.	
				70.		100.		Loenen	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
				70.		100.		15.	
				70.		100.		25.	
</									

HOOFDKANTOOR: ROTTERDAM MAASKADE O.Z. 27-30

N.V. Reederij v. d.
SCHUYT. Direct. W. B.
K. VERSTER. Agent-
schap voor Utrecht:
Reederij „Estafette"
Rijnkade (Lichter)

zal, in tegenstelling tot wat de gemeente Maarssen de laatste jaren deed, de monumentenzorg nadrukkelijk weer geheel zelf moeten gaan doen. Dat vergt vanzelfsprekend de aanstelling van de nodige, kundige ambtenaren voor beleid en uitvoering. Maar ook het stevig controleren door buitendienstmannen ten behoeve van de handhaving, alsmede een onafhankelijke gemeentelijke adviescommissie voor de monumentenzorg zijn hierbij absoluut noodzakelijk.

Voor het in stand houden van het unieke karakter van onze prachtige Vechtstreek is een breed gedragen monumentenbeleid zeer noodzakelijk. Het zal niet eenvoudig zijn de hierboven geschreven woorden waar te maken. Maar het lijkt mij wel duidelijk dat er eerder een goede monumentenzorg in Stichtse Vecht valt te realiseren dan het Vechtbootje opnieuw te laten varen.

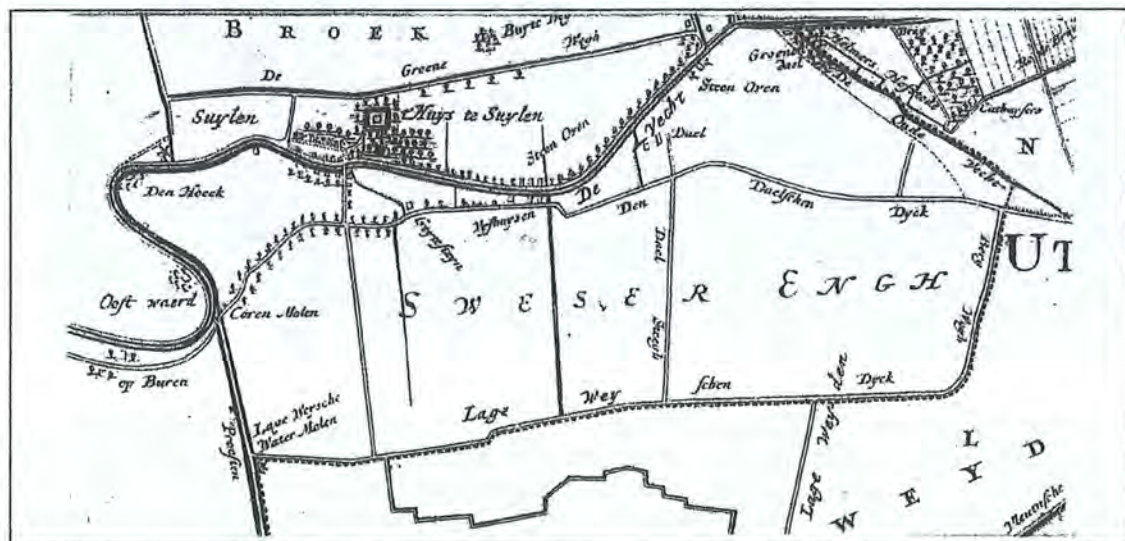
Hans Sagel

Meerwijk deel 1

Mariëndaal, Maarssen en Zuilen

Eén van de vijf adellijke vrouwenkloosters gelegen buiten de stad Utrecht, was het Cisterciënser nonnenklooster Mariëndaal. Het lag ten noorden van Utrecht aan de westzijde van de Vecht en bezat uitgebreid grondgebied. Ook in Maarssen en Zuilen. De landerijen werden voor een belangrijk deel in erfpacht uitgegeven. De grond bleef dus eigendom van het Convent maar voor het gebruik daarvan moest men een pachtsom betalen. Tot die landerijen behoorden o.a. de eeuwenoude hofstede Meerwijk alsmede de Zuilense korenmolens.

zoon Adriaen. Zij kregen namelijk in het jaar 1637 opdracht van de superintendentes (het gezag) van het Convent om een inventarisatie te maken van de uitgegeven charters. Ofwel *'het doen maecken van alle brieven soo eigendoms erfpachts als andersints berustende in seekere kiste ten huijse van de E: Joffrouwe Maria van Hartevelt, conventuale Joffrouwe van de voorsz Conventhe ende aen den selven Conventhe specterende'* (behorende). De inventarisatie biedt interessante informatie! Het gaat dan om inschrijvingen van eigendomsbrieven, huurcontracten, verklaringen, erfpachtbrieven enz.

Afbeelding 1

'caerte van de vrijheyd der stad Utrecht volgens decisie (uitspraak) van den iare 1539'.

De ligging van de hofstede de Hoeck en de Zuilense korenmolens is goed te zien.

In dit artikel gaat onze belangstelling voornamelijk uit naar de pachters en later ook naar de eigenaren van de hofstede Meerwijk. Wie waren zij? En hoe verging het de hofstede? Hoewel in de loop der tijden veel archiefmateriaal verloren is gegaan, is het met behulp van de boekhoudregisters van het Convent, grotendeels mogelijk om in een aaneensluitende reeks tot circa het jaar 1800 de namen van de pachters van Meerwijk te achterhalen. Met dank aan de rentmeesters Johan Vinck en zijn

Het onderzoek na 1800 tot circa de eerste decennia van de twintigste eeuw is vooral gebaseerd op kadastrale gegevens, notariële akten en mondelinge overlevering maar is, mede door openbaarheidsbeperkingen, allesbehalve volledig.

Hoewel het enigszins buiten het bestek van dit artikel valt, is het nog wel interessant te weten, dat in het kloosterarchief Mariëndaal, naast de hofstede Meerwijk en de Zuilense korenmolens, ook diverse steenbakkers uit de Vechtstreek worden genoemd

zoals: Dirck Adriaensz. Huurt ticheloven van 'ten Daell' (1538).

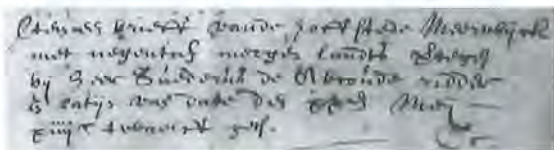
De weduwe en de kinderen van Dirck Adriaensz, idem (1549).

Tijman Willemsz, steenbakker. Huurt land. (1561)
Joost Theunisz, steenbakker. Huurt land met ticheloven tot Zuilen (1635).

en 'Cornelis Gerritsz tot Maarsen wegens Gerrit Jansz, kalkbrander' (1586/1587).

Vermeldingen van het 'goed Meerwijk'

Een vroege vermelding van de hofstede Meerwijk is gedateerd 20 mei 1412 als 'de Heer Suederus de Abcoude' afstand doet van de hofstede en zijn landerijen.

Afbeelding 2

Het duurt even, maar een volgende vermelding komt uit het jaar 1555;

'van des Convents meulenwerff gelegen op Meerwyck onder Suylen in erffpacht uijtgeslagen bij den Convente van de Daell aen Anna geboren van Nes-selgade, Gravinne van Rennenburch, vrouwe tot Suylen ende Odehoorn ende Vrouwe tot Erensteyn ende Palstercampe van date xvc vijff ende vijftich, SteMartins avond in den winter.

(St. Maarten, 11 november)

Samenvattend: de Zuilense korenmolens lag op het goed Meerwijk en werd reeds in het jaar 1555 in één adem genoemd met de hofstede Meerwijk. Er zijn echter eerdere vermeldingen bekend van de Zuilense korenmolens. Richtten we echter onze aandacht voornamelijk op de pachters c.q. bewoners van de hofstede Meerwijk.

Van de Meer / Meerhofstede / Van Meerwijk

Voor het midden van de 16e eeuw werd de hofstede Meerwijk bewoond door Jasper Cornelisz van Meerwijk. Een dochter van deze Jasper, genaamd

Neeltje, trouwde met ene Elbert Cornelisz Spruyt, bouwman op Meerwijk.²

Deze Elbert Cornelisz wordt in 1592 genoemd als pachter op Meerwijk en komt in de stukken voor als Elbert Cornelisz (van) Meerwijk, Elbert Cornelisz Spruijt of kortweg Elbert Cornelisz. Zijn afkomst ligt waarschijnlijk in Woerden.

Op 24 oktober 1625 is Elbert getuige bij het opmaken van huwelijksvoorwaarden van zijn zoon Jan Elbertsz van Meerwijk, 'bouman op Vredendaell', en Jannichgen Hermansdr. de Roij uit Alendorp. Andere getuigen die Jan Elbertsz had meegebracht waren Anthonis Jasparsz van Meerwijk in Maarsen, zijn oom en Willem Lobe, *schout ten Dom in Utrecht als neef*.³

Vijf jaar later, op 27 september 1630, vindt er voor het gerecht van Maarssen een uitkoop plaats door de erfgenamen van Herman Jacobsz van de Meer en Aeltgen Dirckxdr. Zij waren namelijk de bezitters van de boerderij de Meerhofstede (Merenhofstede). Eén van de erfgenamen was Elsgen Hermansdr. van de Meer, de echtgenote van Elbert Cornelisz van Meerwijk die, zoals reeds vermeld, eerder gehuwd was geweest met Neeltje Jasparsz. Een andere erfgenaam van de Meerhofstede was Jasper Hermansz van de Meer. Hij verkocht een gedeelte van de hofstede met landerijen aan Elbert Cornelisz Spruijt.⁴ De Meerhofstede zelf zou in het bezit komen van Cornelis Jansz van Rooyen, echtgenoot van Aeltgen Jansdr Spyckers. Laatstgenoemde was al eerder weduwe van Jan Hermansz van de Meer.⁵

Het lijkt méér dan waarschijnlijk dat de genoemde Elbert Cornelisz zijn familienaam ontleende aan de hofstede Meerwijk. Het gebruik van herkomstnamen als familienaam was in die tijd niet ongebruikelijk. Een zoon van Elbert Cornelisz, genaamd Cornelisz Elbertsz van Meerwijk en tevens de gedoodverfde opvolger van zijn vader als pachter van Meerwijk, maakt op 21 mei 1641 samen met zijn aanstaande bruid Grietgen Antonis van Elst, eveneens huwelijksvoorwaarden. Hij wordt dan terzijde gestaan door zijn moeder Elsgen Hermans van de Meer en Jasper Hermansz van de Meer, zijn oom.⁶ Vader Elbert Cornelisz zal circa 1638 zijn overleden. Zijn weduwe, Elsgen Hermans van de Meer, wordt in het jaar 1648 nog genoemd als erfgenaam van haar dochter Aaltjen. Zij was op dat moment nog wonende 'in den Hoeck ontrent Suijlen'. Ove-

rigens werden de zaken betreffende de erfenis afgedaan in het bijzijn van de getuigen Cornelis Claesz op de Kijckworp en Thonis Dignums molenaar.⁷

In het jaar 1653 is Cornelis Elbertsz nog steeds 'woonende in de hoeck tot Maersen bij de coornmoolen'. Een andere zoon van Elbert Cornelisz, genaamd Jacob Elbertsz van Meerwijk, wordt op 10 mei 1658 het burgerschap van Utrecht 'gegonst'. (toegestaan). Hij was 'paapsgezind', afkomstig uit Zuilen en getrouwd met Aeltgen van Schaijck. Het echtpaar bezat in het jaar 1658 de herberg 'in de Engelsen Ruijter' gelegen op het plein Vredenburg in Utrecht. Jacob en Aaltje zouden overigens goede klanten worden en blijven van het Utrechts notariaat. Jacob Elbertsz wordt in 1681 in de huisgeldlijst van Maarssen, vermeld als 'eijgenaer van een boerenhuys'. De huurder was toen Antonis Cornelisz Deurslagh. Waarschijnlijk betreft het hier het latere buitenplaatsje Kattenburg.⁸

De pachtregisters

Vanaf het jaar 1594 is er een regelmatige inschrijving van de pachtbrieven. De inhoud van zo'n inschrijving bestond uit de naam van de pachter, pachtsom, aantal pachtjaren en een beknopte omschrijving van de te pachten landerijen. Overigens kon het aantal morgen land en de jaarlijkse pachtsom per jaar nog weleens verschillen, waarbij de indruk bestaat dat de akten veelal zonder enige verificatie werden overgeschreven.

Hoog bezoek op Meerwijk

1594. 'Bruyckt Aelbert (Elbert) Cornelisz een huy-singe ende hoffstede met vijftich mergen lants genaempt Meerwijk'. In hetzelfde jaar ontvangt Elbert Cornelisz hoog bezoek.

De rentmeester noteert: 'noch geweest op den xxv ende xxvi Junij 1594 met mijn E: Vrau ende aller die Joffrouwen van het Convent tot Elbert Cornelisz op Meerwyck ende duer bevel van myn E: vrou geschoncken die vrou die daer coockten 25 st. noch die meecht 10 st. Noch die vier wagenluyden die met die wagen reden twee gulden'.

Het gezelschap bestond dus uit een wagen 'volgeladen met jofferen', personeel en een speelman (muzikant). Laatstgenoemde zorgde voor de vrolijke noot en ontving voor zijn muziekspel twee gulden en tien stuivers.

De Musikant.

Is't Dropie soet, Staat nae de Voed.

Het Maatgesang en Spel der mensen,
Soolieflyk als men ooit kon wenschen,
Is maar een Staaltie van't Geluid,
Dat opgaat uit der Englen Kooren,
Voor d' Eeuwige Oorspronck van het hooren,
Daar Vreugde nooit een Einde sluit.

Afbeelding 3

De muzikant zoals afgebeeld in 'spiegel van het menselyk bedryf' in het jaar 1694 van vader en zoon Luiken

Naast het aangenaam verpozen door de gasten, was de inspectie van de landerijen echter een serieuze zaak. De pachters konden hun klachten en grieven kwijt met vaak gunstig resultaat. Uit de rekeningen van de rentmeesters blijkt dat er regelmatig reparaties werden verricht op de diverse landerijen. De hofstede Meerwijk wordt in 1603 en ook in latere akten afwisselend vermeld als de 'Hoeck' (Hoek) c.q. Mariahoeve of Mariahoef. De naam de Hoek, overigens, leeft nu nog steeds voort in de gelijknamige 'Hoekbrug', gelegen in de Sweserengseweg over de rivier de Vecht.

De pachters van het goed Meerwijk

Elbert Cornelisz, wordt in het jaar 1592 genoemd

als pachter van de hofstede Meerwijk. Zijn nazaten, met de aangetrouwde families, o.a de familie van Schaick, zouden de hofstede Meerwijk zo'n kleine honderdvijftig jaar (1592-1740) in pacht hebben.

Een specificatie van de meest relevante informatie-inschrijvingen vanaf 1594 tot ongeveer het einde van de achttiende eeuw, geeft een aardig beeld van de wijze van boekhouding van de rentmeesters. De bijzonderheden, volgen hierna:

1594/1595 Elbert Cornelisz, pachtsom 225 gulden.

1603/1604 Elbert Cornelisz, gebruiker van vijftig morgen land met huis, hofstede, bergen, schuren, boomgaarden, genaamd Meerwijk ook wel den Hoek. Voor een periode van negen jaar, ingaande 1 januari 1599, pachtsom 300 gulden.

Het pachtcontract van Elbert Cornelisz wordt per 1 januari 1609 voor zes jaar verlengd. De pachtsom bedraagt dan 350 gulden per jaar.

In 1621 betaalt Elbert Cornelisz 475 gulden.

Na het overlijden van Elbert Cornelisz, circa 1638, neemt zijn weduwe Elsgen Hermansdr. van de Meer de zaken waar.

In 1639 heeft de weduwe in huur 50 mergen met *'huys ende hofstede, bergh, schuij, boomgaert, plantagie genaempt Meerwijk'*. De pachtsom bedraagt 550 ponden (gulden).

In 1649 heeft zoon Cornelis Elbertsz van Meerwijk de landerijen in pacht en is daarmee de opvolger van zijn moeder Elsgen Hermansdr. van de Meer. Het pachtcontract was ingegaan op 1 januari 1645 en gold voor zes jaar. De pachtsom bedraagt dan nog steeds 550 gulden.

In 1651 betaalt Cornelis Elbertsz 550 gulden aan pachtsom. Meerwijk is iets 'gekrompen' en telt nog 48½ morgen land. Het jaar daarna heeft Cornelis een meevallertje. Hij ontvangt een vergoeding van 262 gulden en 17 stuivers wegens gemaakte reparatiekosten aan zijn hofstede.

'In 1653 is Cornelis Elbertsz woonende in de hoeck tot Maersen bij de cooren moolen'.

1652/1653 Cornelis Elbertsz, pachtsom 550 gulden. In hetzelfde jaar krijgt Cornelis Elbertsz het aan de stok met *'de heeren Borgermeesteren der stat Utrecht, hebbende de directie over de goederen specterende (toebehorende) aende L. Vrouwe broederschap ter Nooth, gefundeert in de Buijkercke'*. Het gaat om twee morgen land die *'sonder eenich ofte recht juste titell gebruijckt worden bij Cornelis*

Elbertsz woonende in de hoeck tot Maersen bij de cooren moolen die weijgert sijn handen daervan te trecken. Cornelis had zich op onrechtmatige wijze de baten en de vruchten van dit land toegeëigend.⁹

In 1663 is Cornelis Elbertsz noch steeds pachter op Meerwijk in den Hoek.

In 1675 heeft de weduwe van Cornelisz Elbertsz de hofstede Meerwijk in pacht voor een bedrag van 420 gulden. Meerwijk bestaat nu uit 43 mergen en 328 roeden.

1681. Aeltgen Harmans van Hoogewoert, weduwe van Cornelis Elbertsz en nú haar dochter Elsie Cornelis van Meerwijk, heeft in *'huijre 43 mergen 329 roeden met huys en hofstede, bergen, schuijren ende boomgaerden en allen anderen toebehoeren genaemt Meerwijk 330 gulden'*.

De familie van Schaick

Elsgen Cornelis van Meerwijk trouwt in 1682 in Vleuten met Steven Aartsz van Schaick ook wel genaamd *'Steven uijt de Hoeck'*. Op 11 mei 1684 wordt er een akte van uitkoop opgemaakt door enerzijds Aaltje Harmans van Hoogewoert en haar dochters en anderzijds door haar schoonzoon Steven Aartsz van Schaick. Beide partijen komen overeen dat Steven de hofstede blijft bewonen alsmede eigenaar blijft van *'de levende have en roerend goed'*. Daar staat tegenover dat hij alle onkosten en schulden voor zijn rekening zal nemen. Bovendien verwent hij zijn schoonmoeder nog eens met een schenking van zeshonderd gulden.

1685/1686 Steven Aartsz van Schaick, gehuwd met Elsie Cornelisz van Meerwijk in plaats van de weduwe van Cornelis Elbertsz. De hofstede Meerwijk wordt gehuurd met circa 43 morgen land. Pachtsom 330 gulden.

In maart 1689 overlijdt Elsgen Cornelisdr. Zij werd in Zuilen begraven. Steven blijft huurder van de hofstede 'den Hoek'.

In 1691 hertrouwt Steven Aartsz van Schaick met Merrichie Wernaarts (Wernertsz) Vaendrager.

1700/1701 Steven Aartsz van Schaick geeft jaarlijks voor het gebruik van een hofstede met ongeveer 43 mergen genaamd Meerwijk 425 gulden. Het moet op dat moment Steven Aartsz van Schaick voor de wind zijn gegaan.

Uit een publieke veiling op 11 juni 1712, koopt hij voor 2250 gulden de herberg 'de Engelse Ruyter'

gelegen aan het Vreeburg te Utrecht. Dat was de herberg die reeds in het jaar 1658 eigendom was geweest van Jacob Elbertsz van Meerwijk en Aaltje van Schaijck. De herberg zou verhuurd worden. In 1713 is Steven Aartsz van Schaick nog steeds pachter van Meerwijk. De rentmeester noteert: *'Expresse gerijst naa de hofstede Meerwijk met den timmerman Croesen omme tesien waat schaade aen het dack gecoomen was met den decker en den bruijcker de reparatie te reguleren comt voor vacatie, waagen, vrugt en vertering te saamen tien gulden en vier stuivers'*. Nog betaald aan Floris Croesen Mr. timmerman 19 gulden en 2 stuivers arbeidsloon, verdiend op de hofstede Meerwijk.

1715/1716 Pachter is Steven Aartsz van Schaick. Hij overlijdt in het jaar 1715 en wordt op 23 April in Maarssen begraven. Zie afbeelding 4.

schulden van Hannes Degenkamp voor hun rekening te nemen. Het vrouwenklooster Mariëndaal en zijn landerijen viel in die periode, midden 18e eeuw, onder het gezag van de Ridderschap dat deel uitmaakte van de Staten van Utrecht. Het beheer van de goederen bleef echter in handen van een aangestelde rentmeester.

1752/1753 Arie van de Geer huurder van 50 mergen 15 roeden 547 gulden vijftien stuivers.

15 juli 1793 Convent van Mariëndaal *'debet aan A. van Dam, metzelaar wegens reparaties bij boer Vergeer (van de Geer, de Geer) in den hoek aan huis en opstallen'*. Tegen het einde van de achttiende eeuw komt Meerwijk weer prominenter in beeld.

(Het slotdeel volgt in de mei-editie)

Henny van Elk

Dito-23 Is begraven Steven Aartsz. van Schaick.				
Voor Kercke geregticheit	2	—	—	
Huier vant derdeekleet	1	16	—	
1-uier geluyd.	—	10	—	

Afbeelding 4

In 1717 is Aart Stevensz van Schaick, zoon van Steven Aartsz van Schaick, de nieuwe pachter van Meerwijk. Hij is gehuwd met Pietertje Gysberts van Veen. Aart Stevensz overlijdt in 1724 en wordt op 25 september begraven in Zuilen.

1729/1730 De weduwe van Aart Stevensz geeft jaarlijks voor het gebruik van de hofstede Meerwijk met 43 mergen, 550 gulden.

1741/1742 Cornelis van Royen heeft de hofstede Meerwijk in pacht met 45 ½ mergen. Pachtsom 550 gulden. Cornelis is gehuwd met Pietertje (Pieternella) Gijsberts van Veen, de weduwe van Aart Stevensz van Schaick.

1748/1749 Hannes Degenkamp met 50 mergen en 15 roeden 550 gulden.

Ook in 1751 is Hannes Jansz Degenkamp huurder van Meerwijk. Zijn broers, Cornelis en Gerrit, verklaren begin dat jaar dat zij bereid zijn eventuele

Bronvermelding in het volgende periodiek.

Noten:

1. HUA. Atlas T.a A.B. 81
2. De Navorscher, genealogie en heraldiek, jg 92, 1950/1951, blz. 125 en 126.
3. HUA Notaris Verduyn. Toegang 34-4, inv. nr. U019b001 d.d. 24-10-1625.
4. RHC. Dorpsgerechten Maarssen, inv. nr. 1425, d.d. 27-09-1630.
5. Periodiek H.K.M., 21 jg., no 1, feb. 1994. R. van Maanen. Merenhofstede 1396-1831.
6. HUA. Notarissen. Toegang 6, inv. nr. U 019 b002, d.d. 21-5-1641.
7. HUA. notaris de Cruijff, inv.nr. 034 002 folio 146, d.d. 6-8-1648.
8. Periodiek H.K.M. Jg. 34, no 1, aug. 2007, blz. 98 t/m 100.
9. HUA. Toegang 802. Verzameling losse aanwinsten. nr. 1562, d.d. 8-7-1653.

Christelijke kleuterschool Emmaweg (1949)

(Foto 1, Christelijke Kleuterschool, Maarssen)

Lezer Cees Otten stuurde mij, eind 2009, twee schoolfoto's uit zijn Maarssense jeugdijaren. Bovenstaand zijn kleuterklas (1949) in de tuin achter Emmaweg 50. Over zichzelf schreef Otten me, dat hij: "in 1945 in Maarssenbroek aan de (Nieuwe) Stationsweg is geboren als zoon van Teus en Bep Otten. Opa Kees Otten had een kruidenierszaak aan de Parkweg. Mijn grootvader, vader en ikzelf zijn altijd (bestuurs)lid van het Maarssens Fanfare Corps geweest. In 1985 verhuisde ik met mijn gezin naar Dalfsen. Een van mijn hobby's is genealogie en daarom ben ik dan ook lid van de HKM." De eerste foto, is een leuke opname, die o.a. een goed beeld geeft hoe kleuters in die tijd, de nog zui-

nige jaren na WO II, gekleed waren. Zo zien we nogal wat zelf gebreide en genaaide kleding. Maar wie zijn eigenlijk al die lieve, keurige schatjes. Nu waarschijnlijk al lang opa en oma en sinds kort genietters van hun welverdiende pensioen. Wonen ze nog steeds in Maarssen? En leven ze überhaupt nog wel? Allemaal vragen die Cees maar ook wij wel beantwoord zouden willen zien. Cees Otten weet zich bij deze foto niet zo heel veel namen meer te herinneren. Maar noemt hij wel: 1^e rij zittend de jongens;?, Cees Otten, Kraay,?, V.d. Lugt, Mook. Op de 2de rij, zittend op stoeltjes; 2de van rechts Van Elk en op de 3de achterste rij, staand 2de van rechts Jan Niekerk en ten slotte, he-

lemaal achteraan, twee dames, de juffen, waarvan de namen nu ook nog onbekend zijn. Bij de tweede foto, een in 1956 of 1957 gemaakte opname in een klaslokaal van de inmiddels gesloopte Openbare Lagere Doornburgherschool lukte het Otten gelukkig veel beter om zich de namen te herinneren. Daarbij is het probleem meer dat sommige jongens wel erg rare gezichten trekken of dat men geheel of gedeeltelijk achter iemand anders schuilgaat. Zoals bijvoorbeeld meester R. de Ket in het midden van de foto.

e.q. verbeteringen bij de namen van beide foto's zijn uiteraard zoals altijd weer van harte welkom. Naar aanleiding van de foto uit 1943 in het vorige nummer, waarop het toenmalige personeel van de gemeente Maarssen staat, meldde Wim de Kruif, zoon van gemeentebode Gerrit de Kruif, mij dat volgens hem de genoemde voornaam Wil bij Van Fulpen die van haar zus Truus zou moeten zijn. Hebt u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit

(Foto 2, O.L. Doornburgherschool, Maarssen)

Namen van leerlingen uit deze klas zijn: Heus, Rien van Schaik, Kees Slotboom, Evert van Eck, Cees Otten, Ko Boogaard, Anton Dolman, Ton Auee, ... Cornelissen, Klara ..., ... van der Klei, Laura van Elst, Hermien Lodder, Henny Gielen, Kees Purmer, Marco Huitzing, Duco Bosscher, Ina Stooker, Aalt Muis, Klara van Ginkel, Anneke Tellegen, Floris Besier, Arie Norbart en Wim Sukkel. Aanvullingen

schriftelijk of telefonisch door te geven aan: J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: J.H.Sagel@kpnplanet.nl

Inhoudsopgave

Periodiek van de Historische Kring Maarssen

37e jaargang 2010

Auteurs:

Hans van Bommel	Polderjongens, De gravers van het Merwedekanaal rond 1890	periodiek 2, blz. 48
	Reactie op één van onze lezingen	periodiek 4, blz. 113
Cees Bloemendaal	De Kaatsbaan -deel 9	periodiek 1, blz. 13
	-deel 10	periodiek 2, blz. 38
	-deel 11	periodiek 3, blz. 77
	-deel 12	periodiek 4, blz. 111
	Museum Ringler te Maarssen	periodiek 3, blz. 88
Jan C. Blom	Ontdek meer in waterschapsarchieven	periodiek 3, blz. 73
Mieke Breij	Zeven eeuwen Familie Breij in het Utrechtse Veenweidegebied	periodiek 2, blz. 36
Hanneke Kwakkenbos	Op bevrijdingsdag hingen de vlaggen halfstok, met een rouwband eraan	periodiek 1, blz. 15
Marijke Lambermont	Nieuws van de afdeling Utrecht NGV Maarssen rond 1900 vervolg	periodiek 3, blz. 88
Hans Sagel	Uit de oude schoenendoos nr. 41	periodiek 1, blz. 30
	nr. 42	periodiek 2, blz. 56
	nr. 43	periodiek 3, blz. 93
	nr. 44	periodiek 4, blz. 119
	Jacob Bicker Raije schreef van 1732 tot 1772 over het dagelijks leven in Amsterdam en Maarssen	periodiek 1, blz. 9
	Donkere wolken boven drie voormalige buitenplaatsen	periodiek 2, blz. 44
	Maarssen 1940-1945, Dorpsgenoten vertellen hun verhaal (boekbespreking)	periodiek 3, blz. 79
Ria Tijhuis	Convocatie	periodiek 1, blz. 6
	Jaarverslag van de HKM over 2009	periodiek 1, blz. 7
	Notulen ledenvergadering HKM van donderdag 25 februari 2010	periodiek 3, blz. 94

Benno Visschedijk	Zeven eeuwen Familie Breij in het	
	Utrechtse Veenweidegebied	periodiek 2, blz. 35
	Koninklijke onderscheiding voor Henk	
	Blaauw	periodiek 2, blz. 54
Tine Visschedijk	Tweeluit Eerste Wereldoorlog 1914-1918	periodiek 3, blz. 62
	Sporen uit het joodse verleden van de	
	Vechtstreek	periodiek 3, blz. 80
	'Nieuw spoor' uit het joods verleden van	
Arie de Zwart	de Vechtstreek	periodiek 4, blz. 115
	Bammens 90 jaar geleden in Maarssen	periodiek 1, blz. 18
	De invoering van de uniforme	
	vuilnisemmer in Maarssen	periodiek 1, blz. 29
	George Hogenkamp, bijzonder	
	wielerpromotor	periodiek 2, blz. 40
	Jan Witte en de Historische Kring	
	Maarssen	periodiek 2, blz. 46
	Nogmaals Bammens	periodiek 2, blz. 47
	De vaste brug over het Merwedekanaal	periodiek 2, blz. 54
	Heel goede excursie naar Breda	periodiek 3, blz. 60
	Grepen uit de geschiedenis van Maarssen	periodiek 3, blz. 62
	Grepen uit de geschiedenis van Maarssen	periodiek 4, blz. 100
	Nog een greep(je) uit de geschiedenis van	
	Maarssen	periodiek 4, blz. 103
	Vervolgonderwijs in de 19e eeuw in	
Varia	Maarssen	periodiek 4, blz. 104
	Kringnieuws	periodiek 1, blz. 3
		periodiek 2, blz. 35
		periodiek 3, blz. 59
		periodiek 4, blz. 99
	Oproep HKM	periodiek 1, blz. 4
	Inhoudsopgave 36e jaargang 2009	periodiek 1, blz. 31
	Herplaatsing bord bij Vechoever	periodiek 2, blz. 37
	'Maarssenbroek zoals het was' wordt	
	herdrukt; teken nu in!	periodiek 3, blz. 72

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk eten? Leuk eten?

www.hetolderegthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 101
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassastraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENE KUNST

Nederlandse schilderkunst en grafiek van eind 19de eeuw
& beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw

Grote collectie Vechtschilders met werken van
P.J. Lutgers, Nicolaas Bastert,
Fred. Van Rossum du Chattel, Willem van Leusden e.v.a.
Tevens bijzondere boeken over de Vechtstreek o.a.
S. Stopendaal "De Vechtstroom, Van Utrecht tot Muiden,
verheerlijkt door honderd gezichten" (1790),
P.J. Lutgers, "Gezigten aan de rivier de Vecht" (1836)

Open: tijdens tentoonstellingen vrij. t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langegracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com
www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

OPEN MA/T/M VRIJ. 8.00-12.30 / 13.30 - 18.00
 VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
 ZATERDAG 8.00-16.30
 WOENSDAG GESLOTEN.

NASSAUSTRAT 105
 3601 BD MAARSSSEN
 0346-561615

Nassaustra 14
 3601 BG Maarssen
 t 0346 - 58 50 30
 f 0346 - 58 50 40
 e ritter@era.nl

www.eraritter.nl

Erwin Ritter en Annemarie Ritter-van Duuren

• aankoop • verkoop • verhuur • taxaties • hypotheek